

GIMNAZIJA CELJE - CENTER

REVŠČINA MED MLADIMI NA GIMNAZIJI CELJE- CENTER

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica: Ana BORŠIČ, 3. letnik

Mentor: Sergej VUČER, prof. soc.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Vojnik, 2015

Zahvala

Zahvaljujem se vsem, ki so mi pomagali pri izdelavi raziskovalne naloge. Posebej se zahvaljujem vsem anketirancem, dijakom in njihovim staršem. Posebna zahvala gre tudi prof. dr. Alenki Švab ter svetovalni delavki, prof. Heleni Maher Resinovič, ki sta pripomogli s strokovnimi odgovori na zastavljena vprašanja.

Iskreno se zahvaljujem tudi svojemu mentorju, profesorju Sergeju Vučerju, ki me je usmerjal, vodil ter s številnimi predlogi pripomogel h končnemu izgledu raziskovalne naloge.

POVZETEK

Živimo v družbi, ki je po mnogih kazalnikih dosegla izjemno visoko stopnjo razslojenosti. Kapitalistična potrošniška družba ustvarja neenak družbeni vzorec. Ljudi deli na zelo ozek krog bogatih z lagodnim življenjem in večino, ki postaja čedalje bolj siromašna. Opazna je razgradnja socialne države oz. krčenje sredstev socialnim institucijam, kar posledično vpliva na življenjski standard večine prebivalstva. V še večji obup nas pripelje zavedanje o lagodnem, hedonističnem življenju družbenih elit, katerih življenjski stil in odnos je vse prej kot sprejemljiv. Zato ni čudno, da je vedno več ljudi, ki poleg socialne stiske doživlja tudi osebno, duševno stisko. Izhodišče le te se nahaja v nedosegljivosti idealov, ki jih predstavlja elitna družbena struktura in ki so večini popolnoma nedosegljivi in s tem izvor številnih frustracij. Položaj mladih v družbeni strukturi je danes vse prej kot navdušujoč. Opazno je podaljševanje predodraslega obdobja, težave za zaposlovanjem in neuskkljenost šolskega sistema s potrebami gospodarstva, itd.

V svoji nalogi se osredotočam na relativno revščino, pojav, ki se v sedanosti z vsakim dnem širi in prinaša številne negativne posledice. Zanima me, kako obsežna je revščina v Sloveniji, predvsem med mladimi. Osredotočam se predvsem na družbeni status in položaj posameznikov. Opažam, da je razlika v družbenem ugledu, spoštovanju tudi med sorodnimi družbenimi položaji zelo velika, kar postavlja pod vprašaj celoten sistem nagrajevanja.

V empiričnem delu se bom osredotočila na izkušnje in mnenja mladih. Zanima me, kakšen je njihov standard ter eventualno, kako se soočajo s pojavom relativne revščine. Svojim dognanjem bom dodala tudi mnenja strokovnjakov s področja sociologije, antropologije in psihologije. Menim, da se revščina še ne obravnava dovolj resno oz. strokovno in postaja ključen dejavnik socialne izključenosti. Potrebno bi bilo več ozaveščanja o resnosti in posledicah revščine med mladimi, predvsem pa politične volje za iskanje ustreznih strukturnih rešitev.

KLJUČNE BESEDE: revščina, družba, mladi, stiska

Kazalo vsebine

1. UVOD.....	6
1.1. OPREDELITEV PROBLEMA.....	6
1.2. HIPOTEZE.....	7
1.3. PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD.....	7,8
2. JEDRO.....	9
2.1 TEORETIČNI DEL.....	9- 23
2.1.1 DRUŽBENI STATUS ALI POLOŽAJ.....	9, 10
2.1.2 RAZLAGE DRUŽBENE SLOJEVITOSTI.....	10- 12
2.1.3 RELATIVNA REVŠČINA IN DEPRIVACIJA.....	12- 14
2.1.4 ABSOLUTNA REVŠČINA.....	14, 15
2.1.5 REVŠČINA MED MLADIMI V SLOVENIJI.....	15
2.1.6 OPREDELITEV IN POMEN ŠOLE KOT DRUŽBENE INSTITUCIJE.....	15, 16
2.1.7 ŠOLANJE IN DRUŽBENA NEENAKOST.....	17
2.1.8 DEJAVNIKI NEENAKOSTI V ŠOLANJU.....	17, 18
2.1.9 SOCIALNA IZKLJUČENOST.....	19, 20
2.1.10 SOCIALNA DRŽAVA IN DRŽAVA BLAGINJE.....	20, 21
2.1.11 SOLIDARNOST.....	21, 22
2.1.12 VZROKI REVŠČINE.....	22, 23
2.2 EMPIRIČNI DEL.....	24- 52
2.2.1 ANALIZA ANKETE.....	24- 51
2.2.1.1 DIJAKI.....	24- 40
2.2.1.2 STARŠI.....	40- 45
2.2.2 INTERVJU S SVETOVALNO DELAVKO.....	45- 48
2.2.3 INTERVJU Z DR. ALENKO ŠVAB	49- 52
3. VREDNOTENJE ZASTAVLJENIH HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK	51- 53
3.1 VREDNOTENJE ZASTAVLJENIH HIPOTEZ.....	51,52
3.2 ZAKLJUČEK.....	52, 53
4. VIRI IN LITERATURA.....	54

Kazalo grafov in prilog

1. Graf 1: Okolje v katerem živiš je?.....	24, 25
2. Graf 2: Ali je prisotna medsebojna sosedska pomoč v tvojem kraju? –Podeželje.....	25,26
3. Graf 3: Ali je prisotna medsebojna sosedska pomoč v tvojem kraju? -Mesto.....	26
4. Graf 4:Ali je prisotna medsebojna sosedska pomoč v tvojem kraju? –Podeželje in mesto	27
5. Graf 5: Ali prejemaš mesečni dohodek?-Podeželje.....	28
6. Graf 6: Ali prejemaš mesečni dohodek?-Mesto.....	29
7. Graf 7: Ali prejemaš mesečni dohodek?- Mesto in podeželje	30
8. Graf 8: Koliko denarja nameniš mesečno za nakup oblačil?.....	31
9. Graf 9: Katere elektronske naprave uporabljaš?.....	32
10. Graf 10: Koliko denarja nameniš za nakup posamezne elektronske naprave?.....	33
11. Graf 11: Delež zaposlenih staršev- Podeželje.....	34
12. Graf 12: Delež zaposlenih staršev- Mesto.....	35
13. Graf 13: Delež zaposlenih staršev- Mesto in podeželje.....	36
14. Graf 14 Kaj si z družino privoščite med počitnicami?- Podeželje	37
15. Graf 15: Kaj si z družino privoščite med počitnicami?- Mesto.....	38
16. Graf 16: Kaj si z družino privoščite med počitnicami?- Mesto in podeželje.....	39
17. Graf 17: Delež dijakov glede mnenja o revščini.....	40
18. Graf 18: Katero stopnjo izobrazbe imate?.....	41
19. Graf 19: Kako pogosto greste na potovanje?.....	42
20. Graf 20: Kolikšen znesek namenite za potovanje?.....	43
22. Graf 22: Kolikokrat letno greste z družino na izlet?.....	44
23. Graf 23: Koliko denarja porabite za izlet?.....	45
24. Priloga 1: Anketni vprašalnik za dijake	55-57
25. Priloga 2: Anketni vprašalnik za starše.....	57, 58

1. UVOD

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

»Če sem, kar imam, in če izgubim, kar imam, kdo torej sem?« (Erich Fromm)

V svoji raziskovalni nalogi se bom predvsem ukvarjala s konceptom relativne revščine. Razlog za to je dejstvo, da bo moj raziskovalni vzorec dosti ožji in specifičen. Raziskovala bom namreč pojav relativne revščine na šoli, ki jo obiskujem (Gimnazija Celje- Center). Že precej let opažam, da se sovrstniki spopadajo s težavami relativne revščine. Prisotne so predvsem težave pri plačevanju vseh stroškov, ki jih prinaša srednješolski izobraževalni sistem. Osredotočila se bom predvsem na njihovo zmožnost zagotavljanja sekundarnih materialnih dobrin (vrednost elektronskih naprav in oblačil) saj menim, da zagotavljanje osnovnih dobrin (hrana in pijača) trenutno ne povzroča večjih težav.

Pri raziskovanju bom upoštevala demografske dejavnike, torej tip okolja, iz katerega prihajajo moji vrstniki. Zanima me, kakšne so razlike v pojavu relativne revščine glede na to ali prihajajo iz mestnega ali podeželskega okolja.

Vse pogosteje sovrstniki zaradi različnih dejavnikov (npr. odnosi v družini, možnosti oddiha ...) doživlja duševno stisko. Zaradi svoje domneve o vse bolj prisotni relativni revščini želim raziskati, kakšen vpliv imajo dejavniki le-te na posameznikovo počutje.

Ob zavedanju, da je vsaj teoretično šolski sistem organiziran po načelu meritokracije, praksa dokazuje nasprotno, saj opažam vse pogostejšo razslojenost med nami.

Menim, da se v moderni družbi revščina ne obravnava dovolj resno in z vsakim dnem bolj ogroža sedanost in prihodnost mladih. S to raziskovalno nalogo bom poskušala tudi omogočiti vodstvu šole bolj natančen vpogled v splošni standard dijakov in dijakinj ter družin iz katerih prihajajo. S tem bo tudi načrtovanje plačljivih dejavnosti pri organizaciji pouka dijakom bolj prilagojeno in dosegljivo.

1.2 HIPOTEZE

1. Menim, da med socialno ogroženo mladino prevladuje koncept relativne revščine.
2. Predvidevam, da je relativna revščina med mladimi bolj pogosta v mestu kot na podeželju.
3. Predvidevam, da relativna revščina negativno vpliva na mlade in jim povzroča različne duševne stiske.
4. Menim, da posledice relativne revščine ovirajo mlade pri izobraževanju.

1.3 IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD

Raziskovalno nalogo bom napisala v programu Microsoft Office Word 2010, s pisavo Calibri velikosti 12 in s 1,5- kratnim razmikom med vrsticami. Pri raziskovanju zastavljenih hipotez si bom pomagala s sekundarnimi viri, torej s knjigami ter raziskovalnimi nalogami o socialni stiski mladih v sodobni družbi. Izvedla bom intervju s strokovnjaki s področja sociologije in psihologije ter razdelila ankete med dijake Gimnazije Celje- Center. Vsaka izmed metod vsebuje prednosti in slabosti, vendar v povezavi tvorijo celoto in dajejo širši pogled na raziskovalni problem.

1. Sekundarni viri

Svoje raziskovalno delo sem pričela s prebiranjem literature o socialni stiski ljudi po svetu. Predvsem pa sem se osredotočila na razmere v Sloveniji. Prednost sekundarnih virov je, da so avtorji predvsem strokovnjaki s področja sociologije, socialne psihologije in antropologije. Avtorji v svojih zapisih probleme opisujejo iz različnih perspektiv, kar pa mi je dalo širši uvid v problem revščine v družbi.

2. Metoda spraševanja - strukturiran intervju in anketa

Strukturiran intervju bi opravila s svetovalno delavko na Gimnaziji Celje- Center, saj bi mi to omogočilo večji vpogled v obsežnost problema, ki ga raziskujem. Intervju bi opravila osebno in poskrbela za ustrezno anonimnost podatkov, saj socialna stiska pogosto predstavlja nelagodje in bi izpostavljenost lahko vplivala na počutje posameznikov. Prednost te metode je, da bi mi omogočila vpogled v obsežnost problema revščine ter v kritičnost stanja. Intervju bi ključno dopolnil teoretične razlage iz sekundarnih virov. Anketo bi razdelila med dijake

vseh štirih letnikov na Gimnaziji Celje - Center. Zanimajo me predvsem njihove izkušnje z revščino in kakšen je njihov pogled na socialno ogrožene mlade. Z anketo bi želela pridobiti tudi podatke o dejavnikih, ki vplivajo na izključenost socialno ogroženih mladih v družbi vrstnikov. Anketo bi razdelila med dijake vseh štirih letnikov, da pridobim vpogled v dejansko stanje. Prednost metode bi bila, da bi mi lahko omogočila vpogled v revščino skozi oči nekoga, ki mu predstavlja vsakodnevni problem. Slabost moje ankete bi bila, da morda dijaki nimajo dejanskih predstav in pravih podatkov o dejanskem stanju svoje družine. Po obdelavi podatkov ankete z dijaki, bi k rešitvi nove spletne ankete pozvala starše anketiranih dijakov, za izpolnitev podatkov. Slabost ankete za starše bi bila, da se ne bi odzvali na spletno anketo. Po obdelavi podatkov bi opravila intervju s strokovnjaki, ki mi bi omogočal širši vpogled v stanje po Sloveniji.

2. JEDRO

2.1 TEORETIČNI DEL

2.1.1 DRUŽBENI STATUS ALI POLOŽAJ

Družbeni status je mesto posameznika v družbenem okolju. Določajo ga družbena moč, ekonomsko stanje in družbeni ugled. Ljudje svoj družbeni status izražajo z različnimi znaki ali simboli, z različnimi načini izražanja in obnašanja, z različnimi dejavnostmi in materialnimi dobrinami, ki imajo vlogo statusnega simbola in predstavljajo posameznikov življenjski slog. Družbeni status je v osnovi določen z ekonomskim položajem, družbeno močjo in družbenim ugledom.

- Ekonomsko stanje ali ekonomski položaj

Lahko je odvisen od dohodka ali premoženja, ki je v določeni družbi obravnavano kot pomembno in veliko vredno. V sedanosti premoženje predstavlja vse kar lahko pretvorimo v dobiček, dohodek pa se nanaša na tisto, kar pridobimo z delom.

- Družbena moč

Predstavlja stopnjo, do katere posamezniki lahko odločajo o ravnanju drugih, tudi v kolikor je ravnanje proti njihovi volji. Posamezniku daje možnost uresničevanja ciljev, ima možnost vplivati na dogajanje v družbi v svojo korist in lahko uveljavlja lastne interese kljub nasprotovanju drugih.

- Družbeni ugled, prestiž

Količina časti in spoštovanja, ki so je deležni posamezniki. Ugled se lahko pridobi z lastnostmi in sposobnostmi posameznika, običajno pa so ga deležni ljudje, ki opravljajo poklice, cenjene s strani družbe. Izraža se z različnimi dejavnostmi, znaki in simboli.

Status posameznega pripadnika družbe je lahko:

- Pripisan družbeni status je, kadar je slednji določen že vnaprej, z rojstvom ali primarno socializacijo in nanj ne moremo vplivati. Takšne lastnosti so rasa, spol, starost, etnična pripadnost ipd.

- Pridobljen družbeni status je, kadar si posameznik družbeni status lahko pridobi s svojo dejavnostjo, prizadevnostjo in ambicioznostjo. Ne določajo ga biološke lastnosti ali družinsko poreklo.

(povzeto po: UVOD V SOCIOLOGIJO; Počkar, Andolšek, Popit, Barle Lakota: 76-78)

2.1.2 RAZLAGE DRUŽBENE SLOJEVITOSTI

Različne družbene slojevitosti so obstajale celotno človeško zgodovino in še danes obstajajo. Kljub temu, pa soglasja o vzrokih, posledicah in družbeni slojevitosti v moderni družbi še ni doseženo. Poznamo več teorij družbene slojevitosti. Med dve temeljni, pa uvrščamo:

– Skupina konfliktnih teorij

1. Marxova teorija družbene slojevitosti

Preučeval je evropske družbe 19. stoletja, ki so bile zaradi modernizacije deležne veliko družbenih konfliktov. Menil je, da način proizvodnje življenjskih potrebščin družbe najbolj vpliva na družbeno neenakost. Družbo je razdelil na razred lastnikov in nelastnikov, saj tisti, ki imajo proizvodna sredstva pridobijo družbeno moč in uresničujejo svoje interese. Lastniki imajo sredstva za proizvodnjo dobrin ter s tem tudi družbeno moč, nelastniki pa so zgolj sredstvo za ustvarjanja dobička in vse kar imajo je njihovo znanje oziroma spretnosti. Privatna lastnina lastnikov kapitala je po Marxu vzrok za družbeno slojevitost, zaradi izkoriščevalnega odnosa med lastniki in nelastniki (več kot nelastniki ustvarijo, več lastniki imajo). Takšna družba je po Marxu nepravilna in obsojena na propad, ki se lahko doseže le z revolucijo, ki bi jo povzročila pavperizacija (osiromašenje delavskega razreda).

2. Webrova teorija slojevitosti

Menil je, da družbo zaznamujejo konflikti, ki jih povzroča družbena neenakost. Izhajal je iz Marxa, čigar teorijo je razvil v bolj kompleksno razlago družbene slojevitosti, saj je na vsak družbeni status je gledal kot na poseben vidik družbenega razslojevanja. Weber se strinja z obstojem razredov v družbi, vendar poudari pomen drugih ekonomskih razlik poleg lastništva (znanje, spretnost, izobrazba ...). Ljudi opredeli v razrede s podobnim tržnim položajem (različne možnosti zaposlitve). Weber glede na povezavo med družbenim ugledom ter statusom oblikuje statusne skupine ljudi s podoben količino

ugleda (poklicne, verske, etnične, interesne ...). Kot pomemben dejavnik slojevitosti navaja tudi družbeno moč, s katero označuje možnost vplivanja na uresničevanje lastnih interesov posameznikov ali skupin v družbi. Ljudje se po Marxu delijo v različne stranke (politične, interesne ...), preko katerih uresničujejo ali zagovarjajo lastne interese.

Weber je kljub prepričanju o konfliktu kot sestavnemu delu družbe za razliko od Marxa, dvomil o možnosti revolucije.

– skupina funkcionalističnih teorij

1. Durkheim je bil mnenja, da moderna družba potrebuje neenakosti (utemeljene na sposobnostih posameznika), saj potrebuje ljudi z določenimi sposobnostmi na določenih položajih. Meni, da prevladovanje neenakosti na osnovi pridobljenega družbenega statusa vpliva zagotavljanje družbene solidarnosti.

2. Kingsley Davis in Wilbert Moore menita, da je družbena slojevitost nujna v vsaki družbi. Ljudje morajo biti izbrani za različne položaje in motivirani za opravljanje družbenih vlog v skladu s pričakovanji. Družba mora ustvariti sisteme za razporejanje posameznikov na določena mesta, zaradi potrebe po najbolj usposobljenih ljudeh na najbolj zahtevnih in pomembnih položajih. Posledično je družbena neenakost upravičena za delovanje družbe kot celote.

– sodobne teorije slojevitosti

1. Teorija Erika Olina Wrighta: Izhaja iz Marxa in ljudi razvršča glede na nadzor nad ekonomskimi viri, odnos do avtoritete in strokovnost. V sodobnem kapitalizmu ugotovi štiri razrede:

- kapitalisti, ki nadzirajo proizvodna sredstva (lastniki tovarn, bank ...),
- drobna buržoazija, v lasti manjša proizvodna sredstva in ima manjši nadzor nad drugimi,
- menedžerji, ki imajo nadzor nad delom kapitalistov in jim prodajajo svoje delo,
- delavci, ki nimajo nadzora.

– Pomen kulturnega kapitala

Pierre Bourdieu meni, da se razredi v družbi oblikujejo tudi na podlagi kulturnega kapitala. Ljudje v podobnih družbenih okoljih razvijejo podobne življenjske sloge in okus, razvijejo

neke vrste svojo kulturo. Sem sodi pogled na svet, način izražanja, način preživljanja prostega časa ipd. Ljudje iz različnih družbenih okolij pridobijo različni kulturni kapital. Razredne razlike se stopnjujejo zaradi različno cenjenih kultur oziroma kulturnih razlik. Opozoril je na nezmožnost uveljavljanja nižjih družbenih razredov, zaradi ekonomskih sredstev ter kulturnih ovir.

– Socialna omrežje in družbena neenakost

Ljudje si vsakodnevno ustvarjamo socialna omrežja z vzpostavljanjem stikov z ljudmi. Prisotni so odnosi, ki jih vzpostavljamo preko ljudi v vsakdanjem življenju. Lahko so pozitivni (nas podpirajo, nudijo pomoč, posredujejo pomembne informacije ...), ali pa so negativni (nas omejujejo, prepovedujejo, nadzorujejo in izključujejo). Posredno imajo velik vpliv na življenje ljudi. Pogosto se zgodi, da imajo revni manj možnosti za vključevanje v socialna omrežja kar jih lahko vodi v socialno izključenost. Običajno se socialna omrežja oblikujejo na podlagi družbenega položaja in ugleda.

Znotraj le teh nastaja tudi socialni kapital, ki zagotavlja družbeno povezanost. Nanj vpliva zaupanje na različnih ravneh. Je pokazatelj povezanosti med posameznikovo umeščenostjo v socialna omrežja in družbeno neenakostjo.

(Povzeto po: UVOD V SOCIOLOGIJO; Počkar, Andolšek, Popit, Barle Lakota: 81-87)

2.1.3 RELATIVNA REVŠČINA IN DEPRIVACIJA

» Razkošje postane udobje, udobje postane potreba.« (I.M. Rubinow v SOCIOLOGIJA, teme in pogledi: 137)

V zahodni družbi je potreb, ki jih označujemo kot nujne za življenje, precej veliko. Vroča in hladna tekoča voda, stroji, gospodinjski aparati, zdravstveno varstvo, izobraževanje in avtomobili so iz udobja postali potreba.

O relativni revščini govorimo, kadar posamezniki nimajo možnosti si zagotoviti potreb, ki v določeni družbi veljajo za samoumevne in nujno potrebne, posledično pa so izključeni iz načina življenja družbe, ki ji pripadajo.

Peter Townsend je opravil mnogo raziskav o revščini in dejal, da mora biti vsaka opredelitev revščine »povezana s potrebami in zahtevami spreminjajoče se družbe«. Revščino je

opredelil z vidika relativnega pomanjkanja in poudaril, da bi morala definicija revščine vključiti odnose do standardov določene družbe v določenem času.

Opredeljevanje revščine je razdelil na tri načine:

- Državni standard revščine:

Temelji na podlagi uradnih statistik in izračunan na podlagi ravni dodatne denarne podpore z dodano ceno bivališča. Poudaril je spremenljivost družbenega standarda posameznikov.

- Relativni dohodkovni standard revščine:

Predvsem gospodinjstva, katerih dohodek je precej pod povprečjem gospodinjstev z isto sestavo, sprememba dohodka pa verjetnost revščine.

- Relativna deprivacija:

Townsend trdi, da se revščino opredeli izključno z vidika koncepta relativne deprivacije. Trdi, da so človekove potrebe določene preko kulture posamezne družbe (čaj v Veliki Britaniji). Meni, da bi morali pri preučevanju revščine poleg potrošnje upoštevati tudi vpliv razpoložljivih sredstev na življenjski slog skupnosti, saj revščina pomeni nezmožnost za udeležbo v določenih družbenih aktivnostih. Po njegovem mnenju pa posamezniki trpijo deprivacijo oziroma pomanjkanje, kadar si ne morejo privoščiti niti najugodnejših aktivnosti.

- Indeks deprivacije: Da bi svojo definicijo revščine smiselno opredelil, je razvil indeks deprivacije, ki je zajemal skupno šestdeset posebnih vrst deprivacije. Izmed šestdesetih je na koncu izbral dvanajst točk, ki so po njegovem mnenju najpomembnejše za vso prebivalstvo. Točke so se navezovale na gospodinjstvo, izobraževanje, oblačila, elektriko ipd. Izračunal je delež depriviranega prebivalstva in odkril, da je revščina mnogo bolj razširjena, kot so menili drugi.

Na podlagi teh treh konceptov je zasnoval definicijo revščine, ki se glasi: »Posameznike, družine in skupine neke populacije lahko imenujemo revne takrat, ko jim primanjkuje sredstev, da bi imeli različne vrste prehrane, da bi sodelovali pri raznih aktivnostih ter imeli življenjske pogoje in zabavo, ki so običajni, ali pa jih družba, ki ji pripadajo, vsaj na široko spodbuja in odobrava. Njihova sredstva so tako daleč pod tistimi, ki jih imajo povprečni posamezniki ali družine, da so dejansko izključeni iz običajnih življenjskih vzorcev, navad, aktivnosti.«

– Kritike Townsendovih teorij:

Townsendova raziskava je kljub razsežnosti prejela mnogo kritik. Največje nepravilnosti naj bi bile:

- Indeks statistike ni jasno oziroma ustrezno opredeljen. Dejavniki revščine so lahko le izraz družbenih in kulturnih razlik (David Piachaud). Dorothy Edderburn kritizira izbor točk raziskave. Raziskavo dojema kot subjektivno in ne objektivno (kar ni v skladu z načeli znanstvenega raziskovanja).
- Prag revščine po mnenju Piachauda ne moremo točno opredeliti. (Kljub kritiki, pa se M. Desai strinja z Townsendom.)
- Amartya Sen meni, da pristop relativne deprivacije dopolnjuje, vendar ne nadomešča analizo revščine z vidika absolutnega pomanjkanja.

(Povzeto po: Haralambus in Holborn v SOCIOLOGIJA, teme in pogledi: 137-140)

2.1.4 ABSOLUTNA REVŠČINA

Absolutna revščina je pojem, ki pomeni količino osnovnih človeških potreb, ki so pogoj za ohranjanje zdravja in fizične zmogljivosti posameznika. Večina meril ugotavlja kakovost in količino hrane, oblačil in prebivališča, saj so ključnega pomena za kvalitetno življenje.

Z drugimi besedami, absolutno revščino lahko definiramo kot revščino sredstev za preživetje. Absolutno revščino so številni znanstveniki želeli definirati in jo zajeti v obliko, da bi jo lahko merili.

Jan Drewnowski in John Scott sta absolutno revščino definirala in smiselno opredelila temeljne fizične potrebe (Indeks življenjske ravni):

- Prehrana, merjena z dejavniki, kot je npr. zaužitje beljakovin in kalorij;
- bivališče, merjeno s kakovostjo bivališča in stopnjo prenaseljenosti;
- zdravje, merjeno z dejavniki kot npr. stopnja otroške umrljivosti in kakovost razpoložljive medicinske oskrbe.

Zaradi raznolikosti med družbami so uvedli tudi pojem temeljnih kulturnih potreb, ki zavzema izobraževanje, varnost, prosti čas in rekreacijo.

»Težko bi bilo definirati prehranske potrebe, ne da bi upoštevali vrste in zahteve poklicev in potrebe po prostem času v družbi.« (Peter Townsend)

– Kritike koncepta absolutne revščine:

Koncept absolutne revščine temelji na šibkem argumentu, da obstajajo minimalne osnovne potrebe za vse ljudi v vseh družbah, saj se v vseh družbah te potrebe med seboj razlikujejo. Obsežnost absolutne revščine je težko raziskati, še težje pa je, če v raziskave vključimo idejo temeljnih potreb kulture. Slednje se namreč razlikujejo v vseh krajih in časih.

Vsako raziskavo namreč zaznamuje lastna kultura raziskovalca, saj vsak absolutni standard kulturnih potreb temelji na vrednotah raziskovalca (zahodnjaški predsodki). (Povzeto po: Haralambus in Holborn v SOCIOLOGIJA, teme in pogledi: 132-134)

2.1.5 REVŠČINA MED MLADIMI V SLOVENIJI

Težav, ki se pojavljajo v zvezi z revščino v Sloveniji, je mnogo. Vse te vplivajo na stopnjo zaposlenosti, odhod mladih od doma, na kvaliteto življenja posameznikov ipd. Na podlagi raziskav so ugotovili, da kljub temu, da je revščina pojav, ki je tudi v Sloveniji vedno bolj prisoten, je položaj mladih v Sloveniji boljši kot položaj večine mladih v tujini oziroma drugod po Evropi (Nagode, Smole in Boljka, 2009) Na ugodne razmere vplivajo predvsem delovanje neformalnih podpor in razmeroma uspešno socialno varstvo. Mladi so najmanj ogroženi, predvsem zato, ker v današnji družbi zapuščajo dom svojih staršev precej pozno in lažje privarčujejo denar, ki ga pridobijo preko občasnih del.

Kljub sedanjim razmeram pa se lahko stanje poslabša, saj je z vsakim dnem težje vključiti se na trg dela. Mladi lahko postanejo dosti bolj ogroženi, saj bodo postavljeni pred vse večje tveganje revščine. Glavni viri dohodkov mladih v Sloveniji so trenutno žepnine, darila in dohodki iz občasnih del, ki pa običajno ne omogočajo zagotavljanja osnovnih potreb za preživetje.

(Povzeto po: Mladina 2010: 331, 345)

2.1.6 OPREDELITEV IN POMEN ŠOLE KOT DRUŽBENE INSTITUCIJE

Zaradi kompleksnosti in raznolikost modernih družb, je nujno ustanavljanje specializiranih institucij, preko katerih na mlajše generacije prenašajo veščine, vedenjski vzorci, vednosti določene družbe, v kateri se nahajajo.

Nastanek šole kot družbene institucije

- Institucije: V splošnem pomenu so splošno veljavni sistemi, družbeno priznanih vlog, odnosov in statusov, preko katerih se zadovoljujejo temeljne potrebe družbe. Znotraj institucij se odvijajo različni procesi. Eden izmed temeljnih procesov je socializacija, preko katere se posameznik vključuje v družbeno okolje.
- Šola je družbena institucija, v kateri potekajo načrtni in sistematični načini vzgoje in izobraževanja, kar imenujemo edukacija. Šola posreduje že vnaprej določene vzorce vedenja, znanja, delovne veščine, vrednote in norme.

Glavni sestavini šole kot institucije sta vloga učenca in vloga učitelja, med katerima potekajo formalni odnosi. Učitelj je pooblaščen za posredovanje znanja, dijak pa naj bi to znanje sprejel oziroma ponotranjil.

Šolski sistem zajema med seboj povezane primarno, sekundarne in terciarne stopnje šolanja (od osnovne šole, srednjih šol do visokošolskih in univerzitetnih študijev).

Najpomembnejšo vlogo pri nastanku šole kot institucije ima nastanek pisne kulture, ki se je uvedla zaradi gospodarskih sprememb in administrativnih potreb. Posledično se je pojavila tudi potreba po institucionaliziranem učnem procesu, za omogočeno prenašanje pisarske vednosti.

Šolanje je bilo prvotno namenjeno le ljudem, ki so imeli pripisan, visok družbeni status. Bilo je privilegij družbene elite, omogočeno le redkim posameznikom, ki jim ni bilo potrebno skrbeti za preživetje. Takšni pogoji so veljali vse do 19.stoletja.

(Povzeto po: SOCIOLOGIJA, Počkar in Tavčar Krajnc: 63-66)

- **FUNKCIJE ŠOLE V MODERNIH DRUŽBAH**

Sociološka obravnava šole in njen pomen v sodobnih družbi, poteka z vidika dveh njenih funkcij:

1. Je dejavnik socializacije, ki skupaj z ostalimi dejavniki socializacije ima velik vpliv na razvoj osebnosti mladih, posreduje potrebna znanja za zaposlitev, privzgaja vrednote in oblike vedenja, ki omogočajo vključitev v družbeno okolje in posredno omogoči delovanje družbe.

2. Ima pomembno vlogo pri možnosti pridobitve določenega družbenega statusa in pripomore k odprtemu sistemu slojevitosti. Pripomogla naj bi k uveljavljanju načela meritokracije in zmanjšala pomen pripisanega družbenega statusa.

(Povzeto po: SOCIOLOGIJA, Počkar in Tavčar Krajnc : 70, 71)

2.1.7 ŠOLANJE IN DRUŽBENA NEENAKOST

1. Šolski sistem in vprašanje uveljavljanja načela meritokracije:

Z nastankom javnih šolskih sistemov sej je postavljalo tudi vprašanje o enakosti in pravičnosti predvsem zaradi pripisanega družbenega statusa pripadnikov nižjega sloja.

Mnogi sociologi, zlasti predstavniki funkcionalizma (Parsons) so poudarjali zagotovljeno družbeno pravičnost. V šoli naj bi vsi tekmovali pod enakimi pogoji, dosežki pa ocenjeni z enakimi merili in odvisni izključno od posameznikovih sposobnosti. S tem bi namreč dosegli, da so šolski dosežki neodvisni od socialno-ekonomskega ozadja. Šola naj bi uveljavljala vrednoto enakih možnosti in omogočala družbeni vzpon sposobnim in nadarjenim.

- Definicija meritokracije: sistem, v katerem zavzemanje družbenih položajev v poklicni strukturi temelji na dosežkih, uspešnosti. Ti se ocenjujejo po splošnih, za vse veljavnih in enakih merilih. (SOCIOLOGIJA, Počkar in Tavčar Krajnc: 237)

Kljub temu, da načelo meritokracije spodbuja dostop do šolanja in omogoča družbeni vzpon posameznika, pa so raziskave pokazale, da še obstaja močna povezanost med pripadnostjo različnim družbenim kategorijam (rasa, spol, vera ...) in uspehom ter trajanjem šolanja.

Pripadniki nižjega sloja dosegajo slabši uspeh kot pripadniki višjega in srednjega sloja družbe.

(Povzeto po: SOCIOLOGIJA, Počkar in Tavčar Krajnc: 67-72)

2.1.8 DEJAVNIKI NEENAKOSTI V ŠOLANJU

Različna inteligentnost posameznikov ne pojasnjuje pripadnost različnim družbenim slojem.

Dokazano je, da pa je neenakost mogoče razložiti s subkulturnimi razlikami med posamezniki.

- Francoz Pierre Bourdieu in Passerom sta pojasnila neenakost s subkulturnimi razlikami. Nadrejeni družbeni sloji naj bi imeli moč vsiliti svojo kulturo drugim družbenim skupinam. Pripadniki višjega družbenega sloja že obvladajo določen jezik, izražanje in

vedenja ter ostale vsebine, torej imajo kulturni kapital zaradi socializacijo v dominantno kulturo. Imajo prednost pri izobraževanju, saj šolski sistem gradi na njihovi socializaciji. Kljub formalni enakosti in enakovrednih možnosti v šolskem sistemu, se neenakost reproducira. Mnogokrat namreč odstranjuje pripadnike nižjih slojev zaradi nezadostnega ustreznega kulturnega kapitala.

- Basil Bernstein je dokazal vpliv izražanja z uspešnostjo v šoli. Ločil je restriktivni (omejen) in elaborirni (dodelan) govorni kod, ki ju posamezniki ponotranjijo tekom primarne socializacije. Restriktivni naj bi bil značilen za ljudi, ki imajo nižji družbeni status in je bolj preprost, elaborirnega pa se poslužujejo pripadniki višjega družbenega položaja.

Prisotni pa so tudi drugi dejavniki:

- Pripisan družbeni status:

Posamezniki načeloma pri izbiri izobraževanja izhajajo iz svojega izvirnega položaja in so usmerjeni k ohranitvi družbenega statusa svojih staršev. V modernih družbah, pa je potrebna višja stopnja formalne izobrazbe za doseg določenega družbenega statusa kot pred nekaj desetletij.

- Materialne okoliščine(dohodek):

Lahko igrajo ključno vlogo pri trajanju izobraževanja, saj raznolikosti v mesečnem dohodku prinašajo različne možnosti zagotavljanja temeljnih potreb za proces izobraževanja.

- Ekonomski položaj in izobrazba staršev:

Velikokrat vplivata na dosežke otroka, ki so lahko zaradi družinskega vzdušja (kakovost medsebojnih odnosov, povezanost med družinskimi člani, zanimanje staršev za šolski uspeh itd.) višji, kljub morebitnem nizkem ekonomskem položaju in nizki izobrazbi staršev, ki načeloma otežujeta izobraževanje. Posamezniki, ki prihajajo iz družin z višjim ekonomskim položajem ter katerih starši imajo višjo stopnjo izobrazbe, imajo načeloma boljše pogoje za izobraževanje.

- Predsodki in diskriminacije:

Kljub temu, da niso nujno namerne in zavestne, so posamezniki družbeno zaznamovani, ne uživajo ugleda in so posledično prikrajšani pri doseganju določene stopnje izobrazbe. (Povzeto po: SOCIOLOGIJA, Počkar in Tavčar Krajnc: 77-82)

Ne glede na to, da izhodišče možnosti res niso enakovredne, pa položaj posameznika ni vnaprej določen. Ne glede na etnično pripadnost, spol in ekonomsko stanje, posamezniki lahko pridobijo višji položaj v družbi zaradi svoje ambicioznosti v sistemu izobraževanja. Množičnost rednega izobraževanja se je občutno povečala, v Sloveniji je namreč, po zadnjih raziskavah, delež mladih vključenih v sistem rednega izobraževanja kar 71 odstotkov. (Povzeto po: Mladina 2010: 93)

2.1.9 SOCIALNA IZKLJUČENOST

Socialna izključenost je obsežen pojem, ki je različno opredeljen (Atkinson in Flotten, 2001). V splošnem se pojmuje kot neprostoVOLjna izključenost posameznikov ali skupin iz političnih, ekonomskih in družbenih procesov, s čimer je preprečena njihova polna udeležba v družbi, v kateri živijo (Marlier in Atkinson, 2010). Je koncept, katerega nasprotje je »socialna vključenost«, tj. obseg, do katerega imajo ljudje dostop do institucij in so vključeni v družbene odnose (van der Maesen in Walker, 2005:12).

Po mnenju Carterja (2003: 24) je socialna izključenost dinamičen proces, povezan s sodobnimi družbenimi procesi, ki lahko povzročijo izključenost posameznih skupin in posameznikov, ki jih tako organizacije in institucije potisnejo na obrobje.

Pomemben cilj številnih držav in Evropske unije (Uradni list EU/C311, 2009: 8) je v modernih družbah boj proti socialni izključenosti. Ključen razlog za ugotavljanje njene razsežnosti so njene posredne posledice, ki so za posameznika vselej negativne (Abrams 2005: 14).

Socialna izključenost naj bi namreč zvišala raven stiske in naj bi jo posameznik občutil kot fizično bolečino. Mnogi so mnenja, da je socialna izključenost problem, ki bi ga morala reševati celotna družba. (Watt, 2001: 175)

Med tri temeljne razsežnosti, ki imajo močan vpliv na socialno izključenost uvrščamo:

- Nizko ekonomsko stanje, ki zajema objektivne in subjektivne ocene posameznikove vključenosti v družbo (Popp in Schels, 2008: 166),

- izključenost iz trga dela in/ali iz izobraževanja, ki je v številnih študijah pravzaprav edini kazalnik socialne izključenosti (Aasland in Fløtten, 2001: France in Wiles, 1997),
- socialne mreže v okviru družine, prijateljev in vrstnikov, ki omogočajo subjektivno zaznavo posameznika, da se ne počuti izključenega (Shildrick in MacDonald, 2008: 48; Aasland in Fløtten, 2001).

Po podatkih raziskave je v Sloveniji 10,4 odstotka mladih socialno izključenih.

Sociodemografski dejavniki, ki višajo verjetnost socialne izključenosti mladih, so: nizka izobrazba staršev, višja starost, slabši gmotni položaj družine, okolje in nizek mesečni dohodek.

Socialna izključenost pomembno vpliva tudi na psihično počutje posameznikov. Socialno izključeni so namreč manj zadovoljni s svojim življenjem. Tudi socializacijski slogi imajo pomemben vpliv na socializacijo, saj nekateri zvišujejo delež socialne izključenosti. Negativno se povezuje s številnimi kazalniki psihosocialnega razvoja in zdravjem mladih.

(Povzeto po: Mladina 2010: 243, 244)

2.1.10 SOCIALNA DRŽAVA IN DRŽAVA BLAGINJE

Državlanski status je vez posameznika z državo ter njenimi normami. Je posameznikov pravni položaj, ki zajema pravice in dolžnosti posameznika, ki jih država priznava posamezniku in zagotavlja njihovo varstvo. Med temeljne pravice, ki pripadajo vsakemu državljanu, štejemo tudi socialne pravice.

Socialne pravice omogočajo državljanom socialno varnost in življenje na ustrezni življenjski ravni, kar naj bi država zagotavljala s socialno politiko.

Socialno politiko države definiramo kot dejavnost na področju zdravja, izobrazbe in vseživljenjskega dohodka ter drugih pomembnih storitev. Vključuje zavarovalni in blaginjski vidik.

1. Vseživljenjski dohodek: V moderni družbi je preživetje predvsem odvisno od zaposlitve ter plače, ki predstavlja načeloma edini vir dohodka. Socialna politika s svojim delovanjem pripomore k ublažitvi socialne stiske ljudi z nizkim dohodkom ali državljanom brez zaposlitve.

2. Socialno zavarovanje: Sistemi, ki ščitijo ljudi pred tveganji moderne družbe, kadar ne bi mogli sami pridobivati finančnih sredstev za preživetje zaradi brezposelnosti, zdravstvenega stanja in drugih okoliščin.
3. Država blaginje: Vključuje javne dobrine in storitve iz področja zdravstva, izobraževanja in drugih storitev. Za zagotavljanje javnih dobrin, ki sodijo na raven nacionalnega minimuma, država prispeva z organiziranjem in financiranjem storitev. Z državno blaginjo država zagotavlja brezplačno šolanje, javno zdravstvo, različne gradnje itd.

Socialna politika se je skozi čas razvijala in uveljavljala v različnem obsegu ter različno intenzivno. Njena naloga je bila z ukrepi blažiti družbeno nezadovoljstvo in je preprečevala družbene nemire ter težnje po bolj enakopravni in pravični družbi.

V marsikaterih državah so se začele omejevati socialne pravice državljanov zaradi množičnih kritik na račun socialne države in državne blaginje. Uveljavila se je ideja neoliberalizma, ki temelji na tem, da se vsak posameznik mora boriti za svoje koristi brez pomoči in posredovanja države. Posledično se je zaradi omejevanja socialnih pravic pričela povečevati tudi družbena neenakost med ljudmi.

Kljub vsemu, pa država blaginje še zmeraj ohranja boljši življenjski standard ljudi, prispeva k izboljšanju relativnega položaja revnih posameznikov.

(Povzeto po: UVOD V SOCIOLOGIJO; Počkar, Andolšek, Popit, Barle Lakota: 121-123)

2.1.11 SOLIDARNOST

Solidarnost je v splošnem pripravljenost za medsebojno pomoč, sodelovanje .

(Dostop: 21.2.2015

http://bos.zrcsazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=solidarnost&hs=1).

Ferdinand Tönnies, je v svojem delu *Gemeinschaft und Gesellschaft* (Skupnost in družba: 309) dejal, da posameznik z razvojem sofisticirane identitete razvije občutek pripadnosti skupini, posledično se čuti dolžnega pomagati in razvije občutek do določene skupnosti.

Emile Durkheim, predstavnik funkcionalizma, je razdelil družbo na dva tipa (*The division of Labor in Society*):

- Mehansko solidarna družba: pripadniki družbe so podobnih prepričanj, mnenj ter ravnanj. Zaradi podobnosti med ljudmi, so skupnosti enovite. V določeni družbi prevladujejo enotne vrednote in norme, prepričanja ter čustva, ki so posameznikom skupna. Durkheim je pojav poimenoval kolektivna zavest, ki pa ni nikoli proizvod članov družbe ne glede na čas. Prekršek zoper kolektivno zavest predstavlja moralni prekršek in se kaznuje s prisilno zakonodajo.
- Organsko solidarna družba: družba, ki temelji na vzajemni odvisnosti njenih delov. V organsko solidarni družbi, je delitev dela izključno posledica boja za obstoj. Večja delitev dela spodbuja specializacijo delovnih opravil, kar povzroča individualizem ter diferenciacijo. Posledično se porazgubijo njihove duhovne in moralne podobnosti. Vnovično povezovanje ločenih kolektivnosti pa privede do družbene raznolikosti. Prva posledica procesa je izguba kolektivne zavesti, skupnih norm in vrednot družbe. Zločin se obravnava kot prekršek zoper osebne pravice in se kaznuje z restitutivnim pravom.

Po Durkheimu, je solidarnost temeljna vrednota družbe v krizi. Durkheim je poudaril, da je potrebno ljudi prisiliti do zavedanja, da druge ljudi vidijo kot sebi enake in jih dojemajo z enakimi potrebami. Meni, da je solidarnost predvsem zavest o pripadnosti določeni skupnosti in zvestobi družbenim vrednotam.

(Povzeto po: Skupnost in družba, Ferdinand Tönnies: 310,311)

2.1.12 VZROKI REVŠČINE

Revščina je precej kompleksen pojav, zato je tudi težko razložiti, zakaj točno do revščine prihaja. V grobem, pa so razdelili razlage revščine na tiste, ki iščejo vzroke v revežih samih, in tiste, ki iščejo vzroke v organizaciji družbe.

- Teorija o subkulturi revščine:

Revni ljudje, naj bi razvili poseben način življenja, izoblikovali posebne življenjske vzorce, vrednote in norme. Sočasno se ustvari začaran krog, iz katerega zaradi prenašanja kulture na mlajše generacije, izhod ni možen. Značilno za pripadnike te kulture je, da se vdajo v usodo, imajo občutek manjvrednosti in nemoči. Nasprotno temu, da bi se borili

za kvalitetnejše življenje in delo, revni ljudje niso ambiciozni temveč so usmerjeni k trenutnemu zadovoljevanju potreb.

– Teorija situacijske prisile:

Ravnanje ljudi naj bi bilo bolj posledica situacije, v kateri so revni posamezniki, kot pa posledica določenih značilnosti družbe. Revni čutijo negativen odnos do dela zaradi slabo plačanega dela, slabega ugleda in ker so brez možnosti napredovanja na višji družbeni položaj.

– Konfliktne teorije:

Revni vzroke za pojav revščine iščejo v organizaciji družbe, natančneje v družbeni slojevitosti. Revščina naj bi bila pogoj za bogastvo drugih in nujen proizvod kapitalizma. Revni posamezniki naj ne bi bili ambiciozni in dovolj sposobni, velik vpliv na ljudi pa ima tudi stigmatizacija (odziv družbenega okolja na drugačnost), ki preprečuje uresničevanje lastnih interesov siromašnih.

– Družbeno funkcionalna vloga revščine:

Zaradi prikrajšanih možnosti zaposlitve na dobrih delavnih položajih, ljudje opravljajo slabo plačana in nizko vrednotena dela, da preživijo. Revščina ustvarja delovna mesta, ki se ukvarjajo z revnimi (socialni delavec). Revni so navedeni kot razlog za opravičevanje določenih norm in vrednot družbe.

– Etnična pripadnost:

Z migracijami posameznikov ter preseljevanjem, se večja delež revščine pri ljudeh, saj so običajno premalo izobraženi in težje poiščejo zaposlitev v novem okolju.

– Brezposelnost in negotove zaposlitve:

Deležne predvsem starejše ženske ali matere samohranilke, ki ne prejemajo dovolj dohodkov, za zagotovitev nujno potrebnih dobrin.

– Starost:

Tveganje revščine predvsem pri ženskah, gospodinjstvih z izključno upokojenci ter med ženskami na nižjih delovnih mestih, zaposlenimi za nedoločen čas in brezposelnimi dosega višjo stopnjo.

Poleg družbene neenakosti se navezuje tudi na delovanje družbenega sistema in sistema socialne države, saj ima vpliv politike za zmanjševanje revščine velik pomen.

(Povzeto po: UVOD V SOCIOLOGIJO; Počkar, Andolšek, Popit, Barle Lakota: 103-105)

2.2 EMPIRIČNI DEL

2.2.1 ANALIZA ANKETE

2.2.1.1 Analiza ankete- DIJAKI

Anketo sem razdelila med dijake vseh štirih letnikov na Gimnaziji Celje- Center. Ustrezno izpolnjenih anket za obdelavo podatkov je bilo 270 rešenih anket. Pridobljene podatke sem obdelala v programu Microsoft Excel 2010. Poleg grafičnega prikaza podatkov na koncu raziskovalne naloge prilagam anketni vprašalnik.

Z anketo sem želela preveriti ali so dijaki Gimnazije Celje- Center izpostavljeni relativni revščini ter v kolikšni meri. Zanimalo me je iz katerega okolja prihajajo ter prisotnost medsebojne sosedske pomoči, koliko dijakov prejema mesečni dohodek in v kakšni obliki, koliko denarja namenijo za nakup oblačil, katere izmed elektronskih naprav uporabljajo in koliko denarja namenijo za nakup posamezne. Želela sem ugotoviti, kolikšen je delež brezposelnih staršev in katere vrste oddiha si med prostim časom privoščijo . Na koncu pa me je zanimalo tudi osebno mnenje anketiranih dijakov.

1. Graf 1: Okolje v katerem živiš je?

S svojo anketo sem na začetku želela preveriti, iz katerega okolja prihajajo dijaki. Izbrali so lahko med mestnim in podeželskim okoljem. 82 anketiranih dijakov je odgovorilo, da prihaja iz mestnega okolja, kar ustreza 30% anketiranim. 188 dijakov pa je odgovorilo, da prihaja iz podeželja, kar ustreza 70% anketiranih dijakov. Ugotavljam, da je 40% večji delež, ki prihajajo iz podeželskega okolja. Ker sem želela preveriti vpliv demografskih dejavnikov, sem podatek uporabila pri natančnejši analizi določenih sledečih vprašanj. Zanimiv se mi zdi podatek, da prihaja večina dijakov iz podeželskega okolja.

2. Graf 2: Ali je prisotna medsebojna sosedska pomoč v tvojem kraju? –podeželje

Izmed 188 dijakov, ki prihaja iz podeželja je 81 dijakov ali 43% odgovorilo, da je medsebojna pomoč med ljudmi vedno prisotna, 90 dijakov ali 48% je potrdilo občasno prisotnost. Dijakov, ki so odgovorili, da medsebojna pomoč ni prisotna je bilo 9, kar ustreza 5%, dijakov, ki nimajo točnih podatkov pa je bilo 8, kar ustreza 4% vzorcu anketiranih. Ugotavljam visoko stopnjo medsebojne pomoči. Sklepam, da so ljudje na podeželju tudi v moderni družbi med seboj solidarni in da je solidarnost ena izmed najpomembnejših vrednot.

3. Graf 3: Ali je prisotna medsebojna sosedska pomoč v tvojem kraju? –mesto

Od 82 dijakov, ki prihajajo iz mesta, je 46 dijakov ali 56% odgovorilo, da je pomoč med sosedi le občasna, prisotnost pomoči je potrdilo 10 dijakov ali 12 %, 18 dijakov ali 22% nima točnih podatkov, 8 dijakov ali 10% pa je prisotnost medsebojne pomoči zavrnilo.

Opažam, da je medsebojna pomoč prisotna tudi v mestu. V primerjavi s podeželskim okoljem, pa je vidna razlika. Sklepam, da je v mestu solidarnost redkejša kot na podeželju.

4. Graf 4: Ali je prisotna medsebojna sosedska pomoč v tvojem kraju? –podeželje in mesto

Ob združitvi pridobljenih podatkov povzemam, da je od 270 anketiranih 136 dijakov ali 50% odgovorilo, da je pomoč prisotna le občasno, 91 dijakov ali 34% je potrdilo prisotnost pomoči, 27 dijakov ali 10% nima točnih podatkov, 16 dijakov ali 6% pa je zavrnilo prisotnost medsebojne pomoči.

Ugotavljam, da je solidarnost vrednota, ki so je deležni dijaki iz obeh tipov okolij.

Vidne sicer so razlike deležu medsebojne pomoči med mestnim in podeželskim okoljem (31% višji delež solidarnosti na podeželju in 6% višji delež dijakov iz mesta, ki niso deležni medsebojne pomoči).

Sklepam, da posledično na podeželju občutijo socialno stisko v bolj blagi obliki kot v mestu, saj je tam medsebojna pomoč pogostejša. Ugotavljam, da je solidarnost kljub upadanju kolektivnih vrednot ohranila status pomembne vrednote ne glede na tip okolja.

5. Graf 5: Ali prejemaš mesečni dohodek?-podeželje

Izmed 188 dijakov iz podeželskega okolja je na vprašanje o prejemanju mesečnega dohodka 86 dijakov ali 46% odgovorilo, da mesečno prejema štipendijo, 53 dijakov ali 28% je dijakov, ki mesečno prejema žepnino, 38 dijakov ali 20% jih ne prejema nikakršnega mesečnega dohodka, 11 dijakov ali 6% pa prejema vsak mesec žepnino in štipendijo.

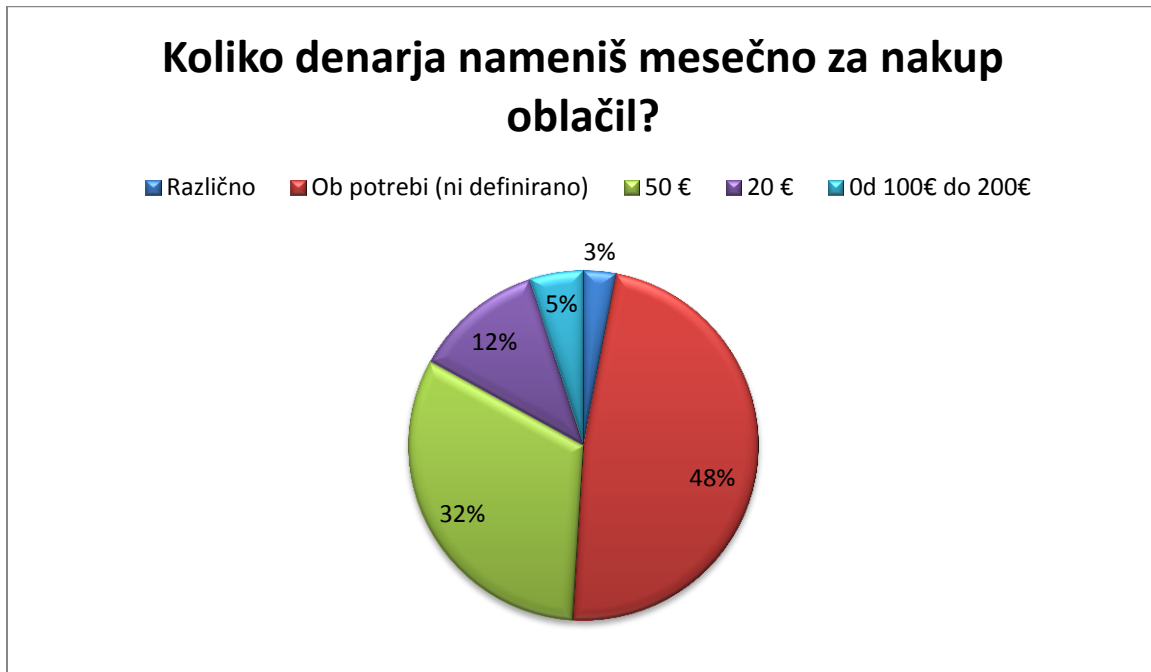
Opažam, da dijaki v večini prejema mesečni dohodek, ki je ne glede na obliko, zagotovo pomemben dejavnik pri zagotavljanju sekundarnih dobrin.

6. Graf 6: Ali prejemaš mesečni dohodek?-mesto

Od 82 anketiranih dijakov, ki prihajajo iz mesta je 30 ali 37% dijakov, ki prejema študentsko štipendijo, 30 dijakov ali 37% delež, ki prejema žepnino, 14% ali 12 dijakov ne prejema ničesar, 10 dijakov ali 12% pa prejema mesečno žepnino in študentsko štipendijo.

8. Graf 8: Koliko denarja nameniš mesečno za nakup oblačil?

Izmed 270 dijakov je 130 ali 48%, ki kupijo oblačila le kadar jih potrebujejo in posledično ne morejo oceniti koliko zapravijo mesečno, 32% ali 86 dijakov nameni vsak mesec 50€, 12% ali 32 dijakov nameni 20€, od 100€ do 200€ nameni 8 dijakov oziroma 5%, dijakov ki pa namenijo za nakup oblačil različne zneske (običajno višjih vsot) pa je 14, kar ustreza 3% deležu.

Moderna oblačila so sekundarna dobrina, ki jo omogoča ustrezen mesečni dohodek.

Ugotavljam, da večina dijakov opravlja relativno skromen nakup, oziroma nakupujejo le kadar oblačila potrebujejo. Večina dijakov torej lahko kupi oblačila v nujnih situacijah, ne morejo pa si tega privoščiti vsak mesec, oziroma kadar si želijo.

Glede na to, da na mlade velikokrat vplivajo modne smernice na spletnih straneh menim (<http://www.zenska.si/moda-lepota/modni-soping/>, 14. 3. 2015), da v kolikor ne zmorejo slediti svojim željam pogosto niso zadovoljni sami s seboj. Nezadovoljstvo pa poviša možnost tveganja za razvoj frustracij pri posameznikih.

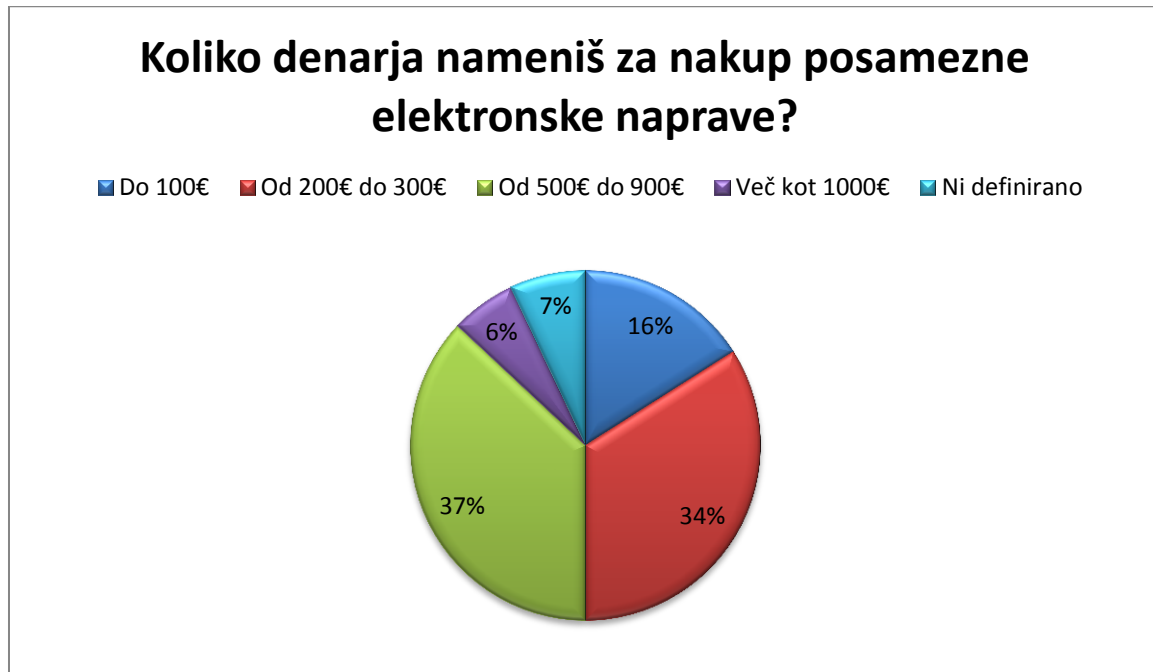
9. Graf 9: Katere elektronske naprave uporabljaš?

Med 270 anketiranimi dijaki ni bilo nikogar, ki ne bi obkrožil vsaj ene izmed elektronskih naprav. 60% ali 162 dijakov je odgovorilo, da uporabljajo pametni telefon ter prenosni računalnik, 68 dijakov ali 25% je dijakov, ki poleg pametnega telefona in prenosnega računalnika uporabljajo tudi tablični računalnik, 40 dijakov, ki ustreza 15% deležu anketiranih, pa se glede uporabe ni natančno opredelilo.

Ugotavljam, da sta mobilni telefon in prenosni računalnik last vsakogar. Menim, da je to posledica življenja v moderni družbi, kjer bi elektronske naprave že skoraj lahko opredelili kot osnovne materialne dobrine.

10. Graf 10: Koliko denarja nameniš za nakup posamezne elektronske naprave?

Izmed 270 dijakov, je najvišji delež 37% ali 100 dijakov, ki za nakup posamezne elektronske naprave nameni od 200€ do 300€, presenetljiv pa je tudi 34% delež ki ustreza 92 dijakom, ki namenijo od 500€ do 900€. 43 dijakov, ki ustreza 16% deležu nameni za nakup do 100€, kar lahko predstavlja precejšni delež dijakov, ki prihajajo iz socialno ogroženih družin, 7% ali 19 dijakov ni definiralo koliko namenijo nakupu, 6% ali 16 dijakov pa nameni nakupu več kot 1000€.

V moderni družbi potrebujemo za lažjo vključitev v družbena socialna omrežja ustrezne elektronske naprave moderne tehnologije, ki nam omogočajo lažje komuniciranje. Še zmeraj pa so vidne razlike v vrednosti in vrsti elektronskih naprav. Kljub temu, da so mladi pripravljene precej denarja nameniti tovrstnemu nakupu, preseneča 6% delež teh, ki namenijo nakupu posamezne elektronske naprave več kot 1000€ ter podatek o 37% deležu teh, ki namenijo do 900€ (kar uvrščamo med naprave višjega cenovnega razreda). (12. 3. 2015, <http://www.i-store.si/cenik/>)

Povzemam, da med dijaki obstajajo vidne razlike, saj so njihove zmožnosti nakupovanja elektronskih naprav glede na ceno precej različne.

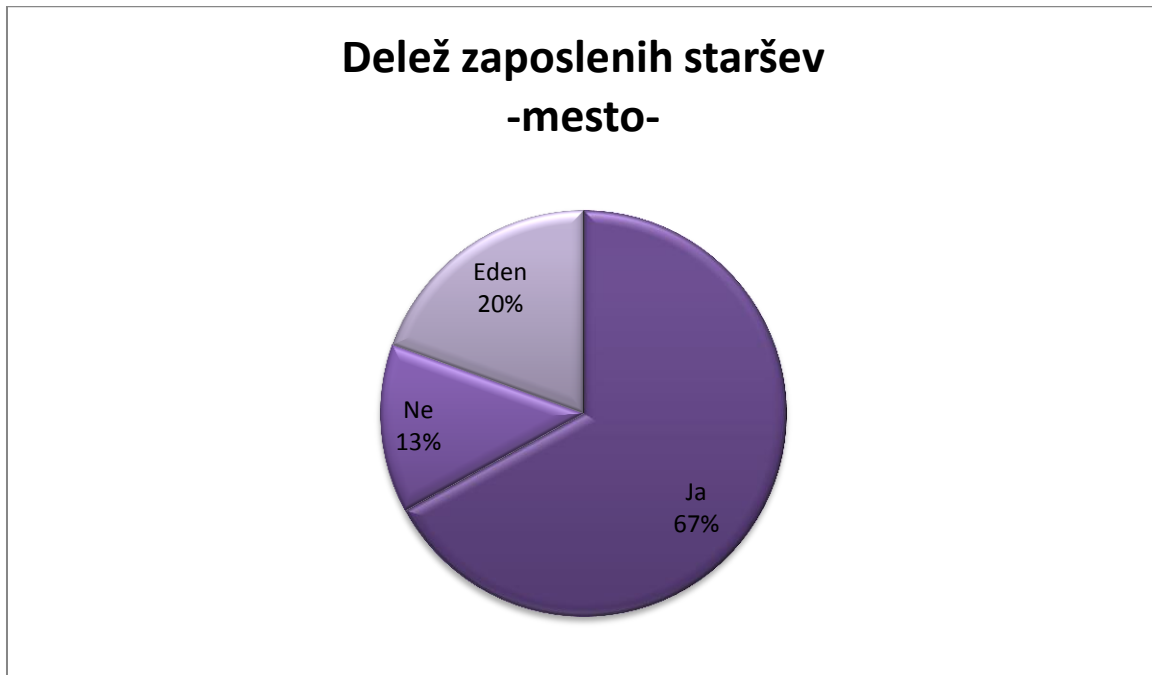
11. Graf 11: Delež zaposlenih staršev- Podeželje

160 dijakov, kar ustreza 85% izmed 188 anketiranih prihaja iz družin, katerih starši so zaposleni, 11% oziroma 20 dijakov prihaja iz družin kjer je zaposlen le eden izmed staršev, 4% delež, ki ustreza 8 dijakom pa prihajajo iz družin, kjer ni zaposlen nobeden.

Podatki nakazujejo, da je brezposelnost na podeželju prisotna v več družinah, kljub temu pa trenutno ni večinski problem. Primerjala sem podatka o 4% deležu brezposelnih staršev in 20% deležu dijakov, ki ne prejemaajo mesečnega dohodka. Prišla sem do sklepa, da socialno najbolj ogroženih v glavnem prejemaajo mesečni dohodek in podatek o 20% ne obravnavam kot kritičen delež.

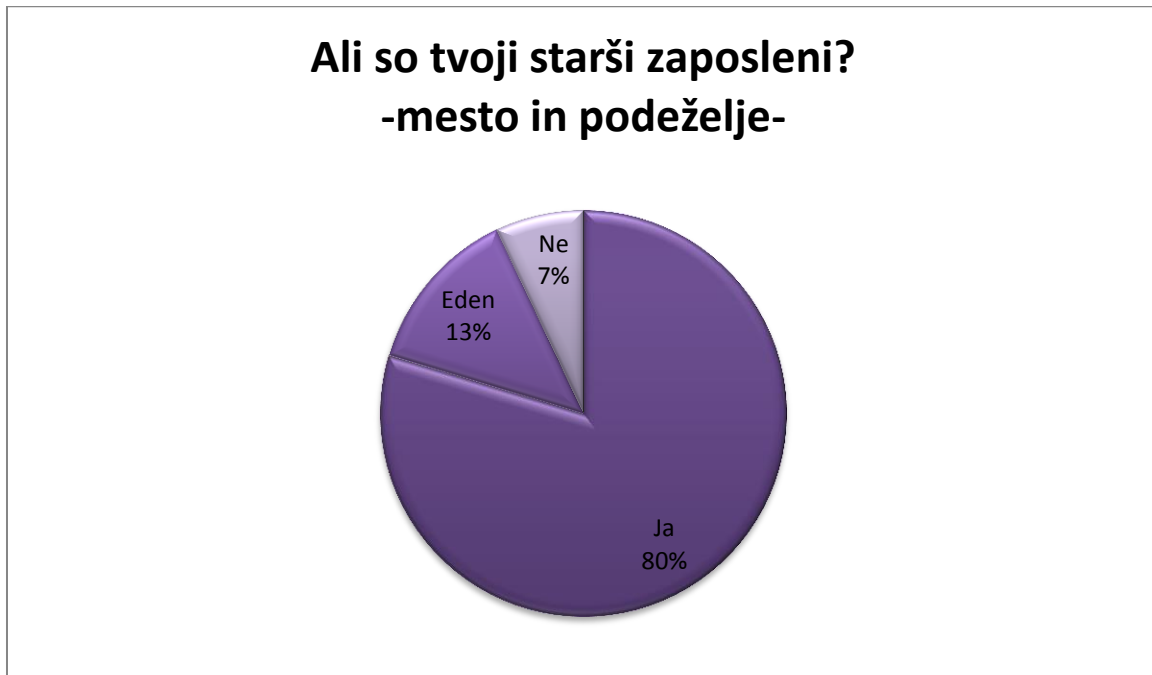
12. Graf 12: Delež zaposlenih staršev- Mesto

Izmed 82 dijakov, je 55 dijakov ali 67%, katerih starši so zaposleni, v družinah v katerih je zaposlen le eden je 20% ali 16 družin dijakov, 11 dijakov ali 13% pa prihaja iz družin z brezposelnimi starši.

Tudi tukaj sem podatke primerjala s prejetjem mesečnega dohodka mladih. Ugotovila sem 7% razliko med deležem brezposelnih staršev in deležem dijakov, ki ne prejema ničesar. V primerjavi s podeželskim okoljem obravnavam podatek kot pokazatelj večjega deleža socialno ogroženih v mestu.

13. Graf 13: Ali so tvoji starši zaposleni?- Mesto in podeželje

Skupaj izmed 270 dijakov, je delež obeh zaposlenih staršev 80%, kar ustreza 215 dijakom, 13% delež ali 36 dijakov, od katerih je zaposlen le eden izmed staršev ter 7% ali 19 dijakov, ki prihajajo iz družin z brezposelnimi starši.

18% višji dijakov iz družin kjer sta zaposlena oba izmed staršev, v mestu 9% višji delež družin kjer je zaposlen le eden ter presenetljiv podatek o 9% višji zaposlenosti staršev na podeželju kot v mestu.

Ugotavljam večje razlike med družinami iz mestnega in podeželskega okolja. Na podlagi podatkov o stopnji solidarnosti in višjem deležu zaposlenih staršev na podeželju sklepam, da je socialna stiska bolj pogosta v mestu.

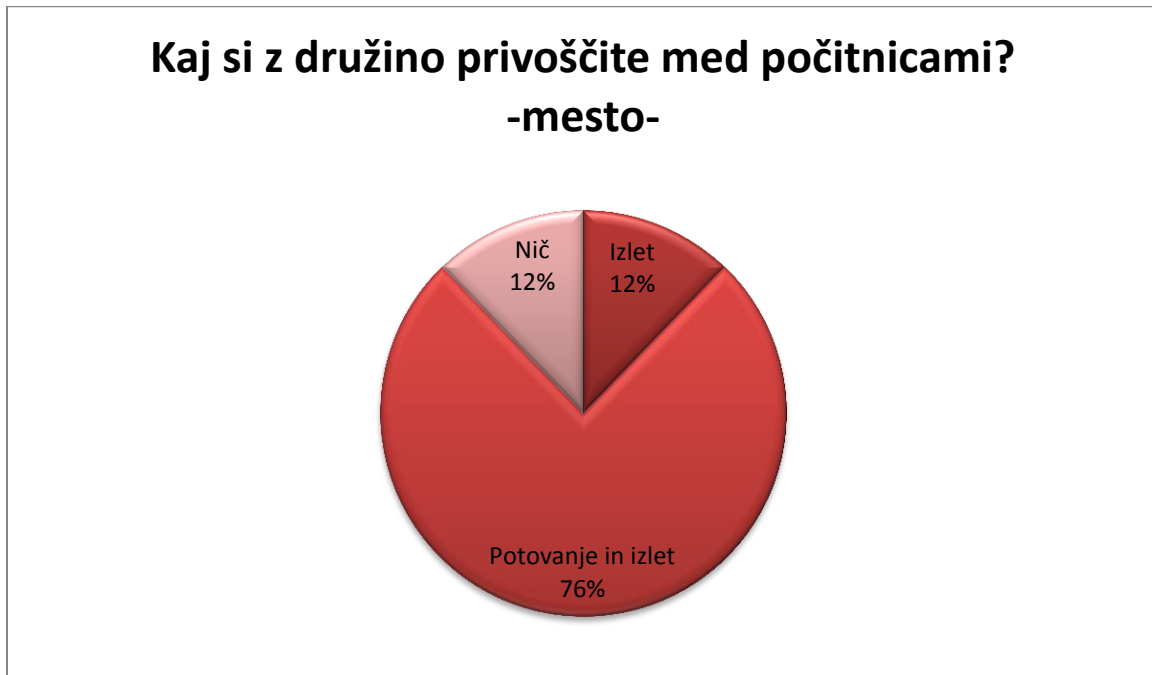
Menim, da bi moral 7% delež brezposelnih spodbuditi k večji medsebojni pomoči med dijaki in biti predstavljen oziroma znan širšemu družbenemu krogu. Izključno s seznanitvijo podatka bi namreč lahko vplivali na dejanja dijakov in njihovih staršev.

14. Graf 14: Kaj si z družino privoščite med počitnicami?-Podeželje

Izmed 188 anketiranih dijakov, je 72% ali 135 dijakov, ki imajo možnost daljšega potovanja in krajšega izleta med prostim časom, 25% ali 47 dijakov ima možnost le krajšega izleta, 3% pa ustreza 6 dijakom, ki med prostim časom ne morejo nikamor. Menim, da vsaj krajši oddih lahko prepreči frustracije in pomembno vpliva na počutje posameznika.

15. Graf 15: Kaj si z družino privoščite med počitnicami?-Mesto

Delež dijakov, ki ima možnost krajšega izleta ali daljšega potovanja je izmed 82 anketiranih 76% in ustreza 62 dijakom. Izenačen pa je delež dijakov, ki imajo možnost le izleta in tistih, ki nimajo možnosti oddiha, ki sicer je 12%, kar ustreza 10 dijakom.

Podatke sem primerjala z ugotovitvijo, da delež dijakov po prejemanju mesečnega dohodka in delež brezposelnih staršev prikazujeta višjo stopnjo socialno ogroženih v mestnem okolju. Ugotovitev mi potrjujejo tudi podatki o višjem deležu dijakov iz mesta, ki si ne morejo privoščiti niti krajšega izleta.

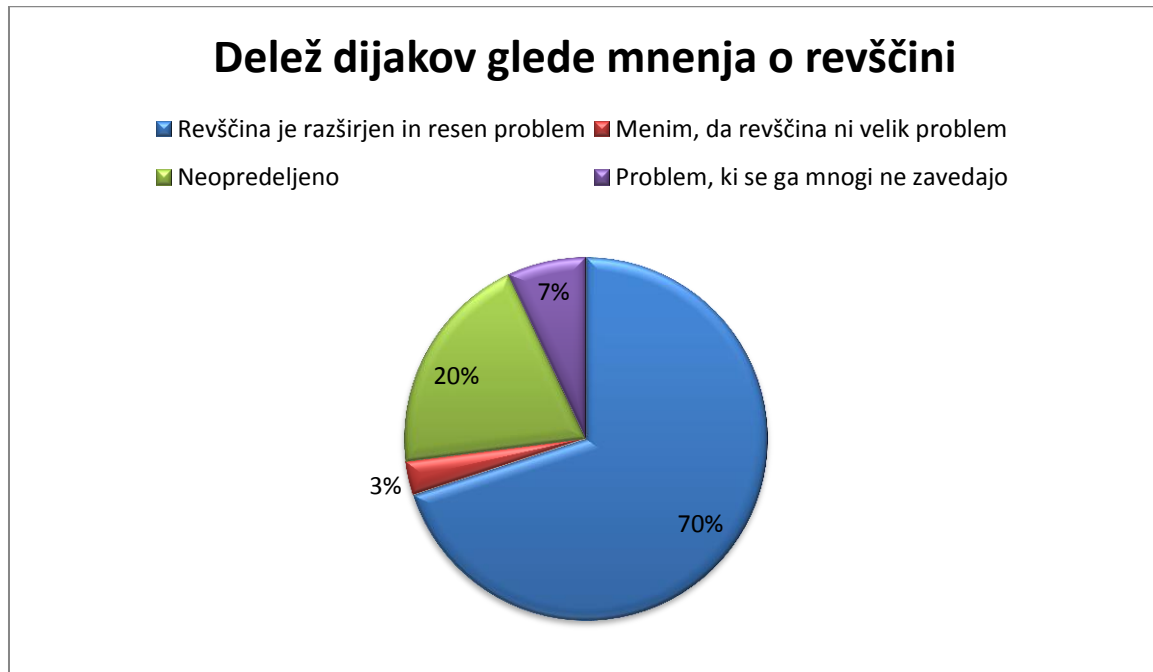
16. Graf 16: Kaj si z družino privoščite med počitnicami? - Mesto in podeželje

Skupen delež, izmed 270 anketiranih, ima 73% ali 197 dijakov možnost potovanja in izleta, 21% ali 57 dijakov ima možnost izleta ter 6% ali 16 dijakov ki ne gredo nikamor. Poudarjam 6% delež dijakov, ki jim ekonomsko stanje ne omogoča možnosti oddiha.

Menim, da bi dijaki morali imeti več cenovno ugodnejših možnosti pri organizaciji izletov ali potovanj. Opažam, da so dijaki posledično prikrajšani pomembnih izkušenj in doživetij, ki pozitivno vplivajo na posameznikovo počutje.

17. Graf 17: Delež dijakov glede mnenja o revščini

Na koncu anketnega vprašalnika sem dijake prosila za lastno mnenje o revščini. Kljub temu, da je bilo vprašanje odprtega tipa, so bila mnenja precej podobna. Povzela sem bistva in ugotovila, da od 270 anketiranih, 70% ali 189 dijakov meni, da je revščina v Sloveniji razširjen in resen problem, 20% ali 54 dijakov se glede mnenja ni moglo opredeliti, 7% ali 19 dijakov meni, da je revščina velik problem, ki se ga mnogi ne zavedajo ter 3% ali 5 dijakov, ki meni, da revščina ni velik problem.

Ugotavljam, da se dijaki načeloma zavedajo, da revščina je vse pogostejši problem. Kljub temu menim, da so dijakom bolj znani dejavniki relativne kot absolutne revščine.

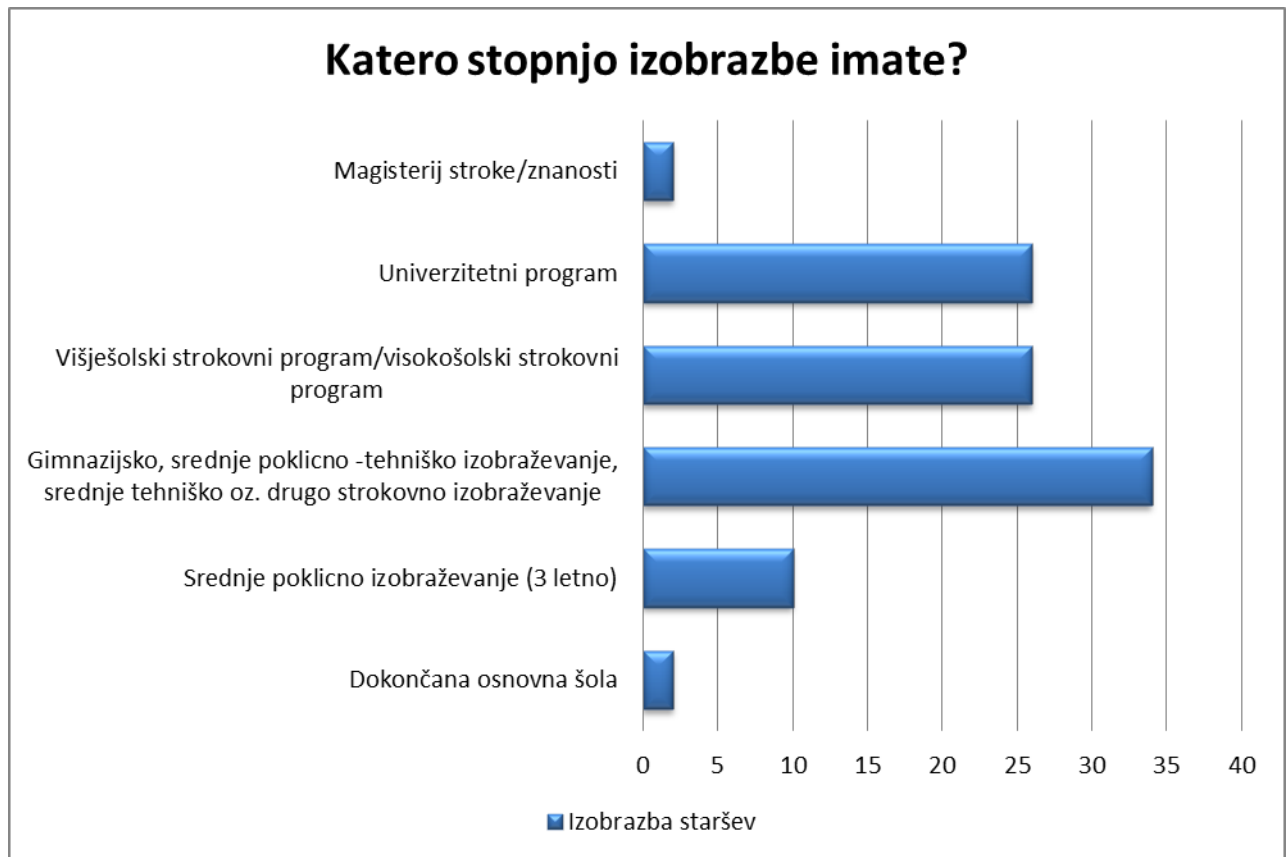
2.2.1.2 STARŠI

K rešitvi anonimne spletne ankete sem pozvala vse starše dijakov, ki so izpolnili anketni vprašalnik v šoli. Ustreznih za obdelavo podatkov je bilo 114 anket. Podatke sem obdelala v programu Microsoft Excel 2010 in Microsoft Word 2010. Spodaj je prikazana grafična analiza podatkov, na koncu raziskovalne naloge pa prilagam tudi anketni vprašalnik.

Zanimali so me predvsem natančnejši podatki o izobrazbi ter vrednosti in možnosti oddiha. Anketa je pripomogla k izpopolnitvi pridobljenih podatkov s pomočjo anketiranja dijakov.

Preveriti sem želela izobrazbo staršev, vrsto ter trajanje oddiha ter koliko namenijo za posamezen izlet ali potovanje.

1. Graf 18: Katero stopnjo izobrazbe imate?

Izmed 114 anketiranih 2% delež, 9. stopnjo izobrazbe, 26 % staršev, ki imajo 7. stopnjo izobrazbe, 26% anketiranih s 6. stopnjo, 34% staršev s 5. stopnjo , 10% anketiranih s 4. Stopnjo ter 2% anketirana z 2. stopnjo izobrazbe.

Z vprašanjem sem želela preveriti, ali obstaja vidna povezava med deležem staršev po izobrazbi in deleži podatkov, ki določajo življenjski standard. V kolikor je vidna povezava med življenjskim standardom in izobrazbo posameznikov, eventualno pomeni višja izobrazba tudi višji življenjski standard. Ugotavljam povezavo med deležem večine, ki predstavlja stopnjo zaposlenosti in 5. stopnjo izobrazbe.

(Dostop: 25. 2. 2015, <http://www.mojazaposlitev.si/pregled-stopeni-izobrazbe/>)

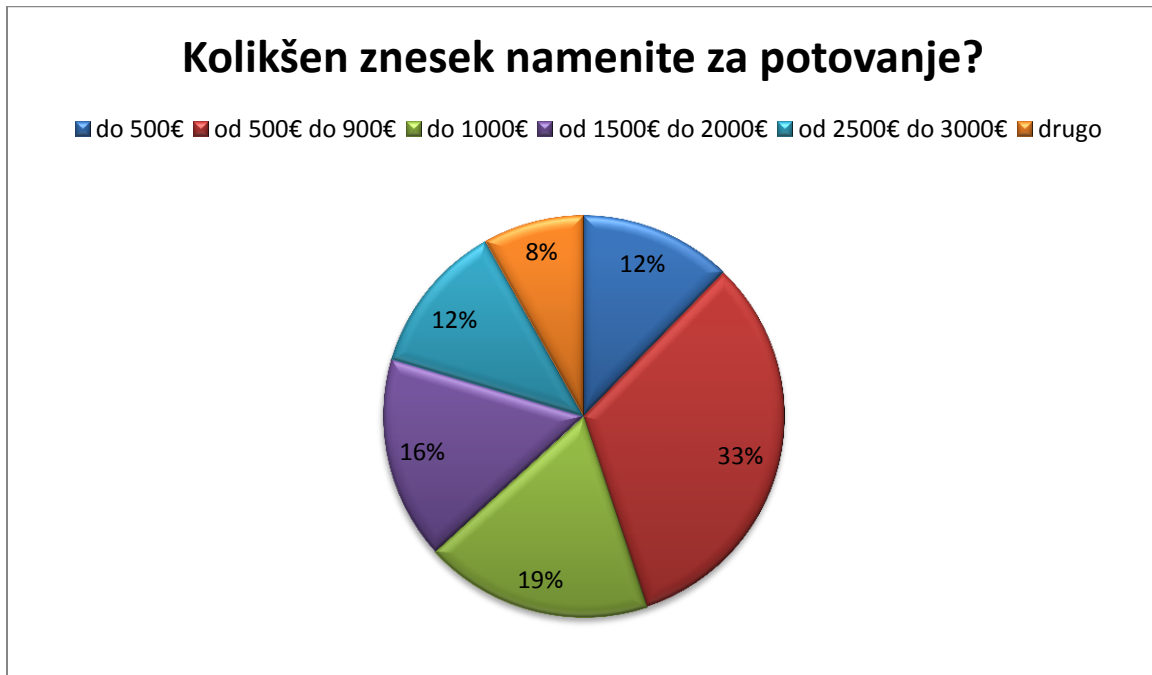
2. Graf 20: Kako pogosto greste na potovanje?

Izmed 114 anketiranih, ki so potrdili možnost potovanja, je 54% staršev odgovorilo da gredo na potovanje enkrat na leto, 32% anketiranih je odgovorilo z dvakrat na leto, 12% staršev se glede pogostosti ni moglo natančno opredeliti, 2% pa je odgovoril, da gredo na potovanje trikrat na leto.

V povezavi z prvim vprašanjem ugotavljam povezavo med 5. stopnjo izobrazbe ter potovanjem enkrat na leto.

1. **Graf 21:** Kolikšen znesek namenite za potovanje?

33% staršev, ki si privoščijo potovanje je odgovorilo, da namenijo za potovanje 500€ do 900€, 19% delež anketiranih nameni do 1000€, 16% nameni potovanju od 1500€ do 2000€, 12% delež jih nameni od 2500€ do 3000€ ter enak delež staršev, ki nameni do 500€, 8% pa se ni moglo natančno opredeliti glede zneska.

Večina jih potovanju nameni od 500€ do 900€. Ugotavljam povezavo med 5. stopnjo izobrazbe, dvakratnim potovanjem ter vrednostjo potovanja od 500€- 900€.

2. Graf 22: Kolikokrat letno greste z družino na izlet?

Izmed 23 staršev, ki so potrdili možnost izleta, je 38% anketiranih odgovorilo, da si izlet privoščijo 1x do 2x na leto, 34% si izlet privoščijo 3x do 4x letno, 12%, ki gredo na izlet do 10x na leto, 16%, ki ne vedo kako pogosto gredo na družinski izlet. Ugotavljam, da je največ družin, ki si izlet privoščijo do štirikrat letno.

3. Graf 23: Koliko denarja porabite za izlet?

48%, ki za posamezni izlet nameni do 100€, 22% delež, ki nameni do 300€, 20%, ki izletu namenijo do 50€, 6%, ki namenita do 500€ ter 4%, ki glede zneska ni opredeljen. Ugotavljam, da je največ družin, ki nameni posameznemu izletu do 100€.

Ugotavljam, da je opazna povezava med 5. stopnjo izobrazbe, dvakratnim potovanjem v vrednosti od 500€- 900€ ter 3- krat do štirikratnim izletom v vrednosti do 100€.

Predvidevam, da stopnja izobrazbe vpliva na življenjski standard in zagotavljanje osnovnih in sekundarnih dobrin tudi v moderni družbi. Ugotavljam, da se večinoma odločajo za izlete in potovanja nižjega cenovnega razreda.

2.2.2 INTERVJU S SVETOVALNO DELAVKO

Za izpolnitev pridobljenih podatkov in pridobitev novih sem dne 12. 2. 2015 opravila intervju s svetovalno delavko na Gimnaziji Celje- Center, ki mi je v pomoč pri zastavljenih hipotezah. Podala mi svoje strokovno mnenje ter zaupala svoje izkušnje, ki jih je pridobila s svojim delom.

Pridobljene podatke sem uredila v programu Microsoft Word 2010

Zastavila sem ji vprašanja, na katere sem dobila sledeče odgovore:

1. Raziskovalka: Ali imate veliko izkušenj z dijaki, katerih temeljni problem je nizko ekonomsko stanje družine?

Svetovalna delavka: » Moram reči, da nimam prav veliko izkušenj z dijaki, ki bi jih bremenil ta problem. Mnogi prihajajo na posvet ali daljši pogovor, ne morem pa reči, da bi socialno ekonomski status družine prevladoval kot ključni dejavnik za posameznikovo osebno stisko. Kot svetovalna delavka običajno ne sprašujem o materialnih dobrinah dijakov, se pa zgodi, da dijaki sami omenijo ta dejavnik. V tem primeru se dijaki v večini zanašajo na razrednike ali druge delavce šole.«

2. Raziskovalka: Ali opazate, da je med dijaki prisotna socialna izključenost?

Svetovalna delavka: » Na podlagi izkušenj lahko povem, da na naši šoli to ni problem. Kvečjemu so dijaki naše šole pod vplivom predsodkov dijakov, ki prihajajo iz drugod. Verjetno se najdejo posamezniki, ki imajo različne negativne predsodke o revnejših ali kakorkoli drugače prikrajšanih, ni pa to večinski problem. Večkrat je to problem nižjih letnikov, ki hitro spremenijo svoje mnenje. Na Gimnaziji Celje – Center smo lahko ponosni na dejstvo, da se velikokrat zgodi, da prihajajo dijaki, ki nimajo problemov z ekonomskim stanjem družine, z namenom, da povedo svoja opažanja. Mnogokrat prepoznamo stisko na opombo drugih. Veseli me, da so naši dijaki solidarni in brez večjih predsodkov. Prav tako kot dijake, skrbi tudi profesorje, katerim so dijaki za pomoč velikokrat izjemno hvaležni.«

3. Raziskovalka: Kako socialna izključenost vpliva na dijake?

Svetovalna delavka: » Socialna izključenost je izredno majhna. Kljub temu, pa se zavedam, da posamezni dijaki čutijo določeno breme in imajo občutek sramu. Na ta problem, večkrat kot dijaki opozorijo njihovi starši, ki so zaskrbljeni. Vedno pa se potrudimo, da ta problem rešimo.«

4. Raziskovalka: Na podlagi ankete sem pridobila podatke, iz katerih je razvidno, da je 6 % dijakov, ki si med prostim časom ne morejo privoščiti niti krajšega izleta. Menite, da lahko to negativno vpliva na zdravje oziroma počutje dijakov?

Svetovalna delavka: » S tem se strinjam. Sprostitev v vseh oblikah vedno pomaga na počutje posameznika. Mladi si še posebej želijo videti svet, želijo spoznati nove kulture in

znamenitosti. Nezmožnost oddiha te vrste ima zato precej negativen vpliv. Možno je tudi, da se počutijo izključene oziroma neenakovredne.

5. Raziskovalka: *Menite, da bi morali mladi imeti več cenovno ugodnejših možnosti ?*

Svetovalna delavka: » To je področje, na katerem se veliko naredi. Pred leti so bile daljše maturantske ekskurzije, vendar smo jih precej skrajšali zaradi vedno manj udeleženih dijakov. Veliko je bilo namreč prošenj za subvencionirano plačilo. Ker pa je za mlade že samo potovanje izjemnega pomena, potovanje s sošolci ter prijatelji, pa ima še toliko večji pomen, se je v programu ekskurzij marsikaj spremenilo in postalo lažje dostopno.«

6. Raziskovalka: *Podatki kažejo, da je 18% dijakov, ki kljub socialni stiski ne prejemajo mesečnega dohodka. Kako menite, da to vpliva na dijake?*

Svetovalna delavka: » Tudi nezmožnost zagotavljanja dobrin, ki bi si jih želeli, jim večkrat predstavlja problem. Težava je predvsem v tem, da je še vedno mnogo dijakov, ki nimajo problemov z denarjem in v takšni družbi je dijakom, ki pa probleme imajo, običajno zelo težko. Izvedela pa sem, da dijaki radi posodijo ali plačajo prikrajšanim kakšno malenkost. Dejali so, da je dober občutek, da so nekomu polepšali dan z malenkostjo.«

7. Raziskovalka: *Kako pa se na šoli pomaga dijakom, ki jih socialno ekonomski status družine ovira pri izobraževanju?*

Svetovalna delavka: » Dijakov s takšnim problemom je več. Trudimo pa se, da jim pomagamo kolikor le lahko. Takšni dijaki pogosto nimajo časa za učenje, zaradi popoldanskega dela ali pa nimajo možnosti plačati dodatnih ur izobraževanja doma. Gimnazija Celje – Center je ena izmed redkih šol, na kateri profesorji nudijo dopolnilni pouk, ki ga lahko obiskujejo vsi dijaki in je brezplačen. Trudimo se, da poiščemo dijake, običajno višjih letnikov, ki so pripravljeni pomagati pri učenju mlajšim. Kljub temu, da je lahko težko menim, da imajo naši dijaki veliko dobrih možnosti, da jih socialno ekonomski status ne ovira pri njihovih dosežkih.«

Povzetek:

Na podlagi pridobljenih podatkov s pomočjo ankete sem ugotovila velik delež socialno ogroženih družin, vendar svetovalna delavka nima veliko izkušenj z dijaki, ki bi jim nizko

ekonomsko stanje povzročalo duševno stisko. Pojavijo pa se posamezniki, pri katerih je nizko ekonomsko stanje le eden izmed stranskih vzrokov duševne stiske.

Na podlagi intervjuja ugotavljam, da socialna izključenost pri dijakih GCC ni pogosta, ne izključi pa se možnost o povsem drugačnem stanju na drugih šolah. Ekonomsko stanje torej ni eden temeljnih dejavnikov socialne izključenosti. Socialna izključenost iz družbe vrstnikov, pri posamezniku pogosto povzroča občutek neenakovrednosti in sramu, zato se trudijo, da jo pri vsakem skušajo odpraviti.

Nezmožnost vsaj krajšega izleta, oddiha, je po mnenju psihologinje pomemben dejavnik, ki povzroča slabo počutje pri posamezniku, zato se na GCC trudijo omogočiti cenovno ugodnejše izlete, dostopne širšemu krogu dijakov. S tem preprečujejo izostanek socialno ogroženih in posledično pozitivno prispevajo k počutju dijakov.

Precejšni, 18% je delež dijakov, ki ne prejema mesečnega dohodka. Po mnenju psihologinje je lahko le ta pomemben dejavnik za socialno izključenost posameznikov. Še posebej, če dijaki prihajajo iz socialno ogroženih družin. Ugotavlja, da so dijaki GCC solidarni in želijo pomagati dijakom v stiski, kar pogosto prispeva na pozitivno počutje posameznikov.

Najpogostejša negativna posledica revščine je pri dijakih ta, da ogroža izobraževanje posameznikov. Zaradi želje po zagotovitvi enakih možnosti vsem dijakom, se oblikujejo in potekajo različni projekti ter dopolnilni brezplačni pouk za vse, ki potrebujejo kakršnokoli učno pomoč.

2.2.3 INTERVJU Z DR. ALENKO ŠVAB

S pomočjo intervjuja s svetovalno delavko ter anketo dijakov in njihovih staršev sem pridobila podatke, na podlagi katerih sem se odločila pridobiti dodatne informacije s pomočjo strokovnjakov. Za intervju sem se odločila, da bi pridobila strokovno mnenje o raziskovalnem problemu.

Vprašanja, ki so sestavljena iz pridobljenih podatkov ter se nanašajo na sociološke teorije in študije, sem posredovala profesorici sociologije, doktor Alenki Švab. Odgovore sem prejela dne 26. 2. 2015.

Prejela sem naslednje odgovore na zastavljena vprašanja:

1. **Raziskovalka:** *V svoji anketi sem dijake spraševala o lastnem mnenju o problematiki revščine. Ugotovila sem, da je 70% anketiranih dijakov mnenja, da je revščina vedno večji problem. Kot največji problem navajajo vse pogostejšo socialno izključenost, občutek neenakovrednosti socialno prikrajšanih in težnjo po večjih možnostih. Kljub temu pa menim, da revščina pri mladih še ne dosega najhujše oblike. Menim, da so mladi izpostavljeni le relativni revščini, absolutna revščina pa jim trenutno še ne preti. Domnevo mi potrjujejo pridobljeni podatki. 7% dijakov prihaja iz družin v katerih nobeden izmed staršev ni zaposlen, kljub temu pa imajo možnost zagotavljanja osnovnih dobrin. Prosila bi Vas, da mi predstavite svoj pogled na obsežnost revščine v Sloveniji. Menite, da se mladim v bližnji prihodnosti obeta manj kvalitetno življenje ter povečanje deleža mladih, ki se soočajo z absolutno revščino tudi v Sloveniji?*

Profesorica: Na vaše vprašanje bi odgovorila pritrdilno. Vse kaže na to, da se bodo povečevale razlike med tistimi, ki prihajajo iz revnih družin ter tistimi, ki prihajajo iz premožnejših. To bi imelo oz. delno že ima pomembne posledice na možnosti mladih v vseh pogledih, najbolj pa seveda na področju izobraževanja, kjer bi lahko bil dostop še bolj povezan s premoženjem družine. Torej, da bodo do višjih stopenj izobraževanja lahko dostopali le tisti, ki si bodo to lahko privoščili oz. jim bodo lahko družine plačevale študij ipd. Izobrazba – čeprav ne zagotovi – je še vedno izjemno pomembna za zaposlitev. Ob nizki ali pa neustrezno izobrazbi se zaposlitvene možnosti zagotovo manjšajo.

2. **Raziskovalka:** *Relativna revščina je kulturno pogojena. Na podlagi mnenja dijakov sem ugotovila, da se mladi pogosto opredelijo kot socialno prikrajšani kljub možnemu zagotavljanju dobrin, ki niso osnovnega pomena za življenje in niso najnižjega standarda. Kljub temu, da jih osebno ne bi opredelila kot revne glede na zmožnosti (37% dijakov za nakup posamezne el. naprave nameni od 500 do 900€), se sami oklicujejo za siromašne. Menite, da lahko vpliv mnenja vrstnikov dostikrat negativno vpliva na dijake ali razlike med vrstniki ne igrajo pomembne vloge pri posameznikovem doživljanju sveta?*

Profesorica: Razlike – kakršne koli – oz. bolje rečeno razlikovanje zagotovo vplivajo na posameznike, vprašanje je seveda, kako jih okolica reflektira – če je revščina stigma, bo to ne samo prikrajšalo tiste iz revnejših družin, ampak bo to vplivalo tudi na njihovo počutje, samopodobo, vključevanje v socialne kroge ipd.

3. **Raziskovalka:** *Svetovalna delavka GCC je dejala, da socialno ekonomsko stanje družine najpogosteje ovira mlade pri izobraževanju. Mnogi namreč nimajo dovolj denarja, da bi si plačali dodatne ure izobraževanja ali pridobili temeljne potrebščine. Kljub temu pa na podlagi pridobljenih podatkov ugotavljam, da je 70% dijakov s podeželja, od koder je 43% takšnih, pri katerih je medsebojna sosedska pomoč zmeraj možna. Menite, da ima solidarnost pomembno vlogo tudi kadar govorimo o šolskem uspehu dijakov?*

Profesorica: Zagotovo je solidarnost izjemno pomembna – tako v domačem okolju kot tudi v šolskem oz. prijateljskem okolju. Ampak tovrstna podpora v resnici samo blaži posledice revščine. Ne izbriše pa dejstva, da so mladi iz revnejših družin depriviligirani na celem spektru področij in da bo to dejstvo vplivalo tudi na njihov življenjski potek – še posebej na izobraževalno-zaposlitveno/poklicno pot.

4. **Raziskovalka:** *GCC je šola, na kateri je možen brezplačen dopolnilni pouk za vse dijake, v sklopu različnih projektov se izvaja tudi učna pomoč dijakov višji letnikov. Kljub množičnemu odzivu dijakov, ki so pripravljeni pomagati, se velikokrat zgodi, da dijake, ki potrebujejo pomoč pri učenju obda občutek sramu in zavrnejo učno pomoč. Menite, da je lahko takšno dejanje posledica odnosov v družini, ki je socialno prikrajšana in se vsakodnevno sooča z občutkom neenakovrednosti?*

Profesorica: Mislim, da so negativni občutki, kot je sram, posledica širšega kulturnega okvira – odnosa širše okolice do revščine. Odnosi znotraj družine pa so s tem pogojeni.

5. **Raziskovalka:** *Po podatkih socialne delavke socialna izključenost pri dijakih GCC ni pogosto prisotna. Glede na vedno pogostejše ter vidnejše razlike med mladimi pri nakupu oblačil, možnosti oddiha, pri izobraževanju in pri prejemanju mesečnega dohodka pa predvidevam, da lahko kmalu postane velik problem kljub visokemu deležu solidarnosti. Menite, da ima poznavanje problema s strani staršev pomembno vlogo pri duševnem zdravju dijaka? Ali lahko v nasprotnem primeru socialna izključenost pomembno vpliva tudi na odnose v družini?*

Profesorica: Kako vpliva na odnose v družini bi težko sodila – ne poznam tega področja – to bolj spada v polje psihologije. Domnevam, da so ti odnosi pogojeni z vrsto različnih faktorjev, in v primeru, da so v družini dobri odnosi, solidarnost, podpora, so lahko negativni učinki revščine v tem smislu manjši. Ampak to ne izbriše dejstva, da so mladi iz

revnih družin širše gledano depriviligirani v posledicah stanja, v katerem se nahajajo – torej da imajo bistveno manjše možnosti na izobraževalnem in poklicnem področju. Na primer že to, da si ne morejo privoščiti študija v drugem kraju – imajo bistveno manjše možnosti za izobraževanje ipd.

Povzetek:

Profesorica je potrdila mojo domnevo o povečanju pojavnosti relativne revščine med mladimi. Meni, da se bodo razlike med mladimi v prihodnje še povečale, še posebej pa bo vidna razlika med pripadniki siromašnih ter pripadniki premožnejših družin. Ugotavlja, da so razlikovanja med mladimi precej pogosta in se postopoma uveljavljajo kot samoumevna. Strinja se, da bodo v prihodnosti posledično še bolj omejene možnosti izobraževanja in zaposlitve.

Potrjuje, da posledice relativne revščine (npr. predsodki vrstnikov) lahko povzročijo frustracije oziroma povečujejo posameznikovo stisko.

Meni, da solidarnost je pomembna vrednota, ki blaži posledice pomanjkanja vendar izpostavi, da ne more nadomestiti socialne prikrajšanosti. Kljub visoki stopnji solidarnosti posamični odklon nastane kot posledica kulturnega dojemanja revščine ter negativnih predsodkov s strani socialno neprikrajšanih.

Povzema, da solidarnost, dobri medsebojni odnosi in socialna podpora vsekakor blažijo posledice socialne stiske, vendar jih ne morejo popolnoma zatreti. Prav tako ne more potrditi, da socialna izključenost močno vpliva na odnose v družini, saj so pogojeni z različnimi dejavniki.

3. VREDNOTENJE ZASTAVLJENIH HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK

3.1 VREDNOTENJE ZASTAVLJENIH HIPOTEZ

1. Prva hipoteza, da je pri dijakih prisoten predvsem koncept relativne revščine, se potrди. Dijaki imajo možnost nakupovanja oblačil in elektronskih naprav, vendar so prisotne večje razlike v ceni in pogostosti nakupa. Hipotezo potrjuje delež dijakov, ki nimajo možnosti niti krajšega izleta v družbi mladih, ki si lahko privoščijo daljša potovanja višjega

cenovnega razreda. Dijaki torej imajo možnost zagotavljanja osnovnih dobrin, vidne pa so razlike pri zagotavljanju sekundarnih dobrin.

2. Druga hipoteza pravi, da je relativna revščina bolj pogosta v mestu kot na podeželju. Domneva se skozi raziskovanje potrди, saj podatki kažejo na višjo stopnjo brezposelnosti, manjši delež medsebojne sosedске pomoči ter višji delež družin, ki si ne morejo privoščiti krajšega oddiha v mestu kot na podeželju.
3. Tretja hipotezo ne morem ravno ovreči, saj strokovnjaki menijo, da revščina je eden izmed dejavnikov, ki povzročajo oziroma otežujejo duševno stisko. Kljub temu, pa na naši šoli skoraj ni dijakov, ki bi kot vzrok frustracij navedli materialno prikrajšanost.
4. Zadnjo hipotezo ne morem v celoti potrditi. Dijaki imajo težave pri zagotavljanju plačljive učne pomoči ter kupovanju šolskih potrebščin, torej ekonomsko stanje velikokrat ovira dijake pri izobraževanju. Kljub temu, pa se v sklopu projektov in s šolskim skladom GCC skuša zagotoviti enake možnosti izobraževanja vsem dijakom.

3.2 ZAKLJUČEK

Zaključujem z mnenjem, da je relativna revščina eden izmed pomembnejših dejavnikov razslojenosti med mladimi. Kljub temu, da smo izpred nekaj let vajeni predvsem enakih možnosti zagotavljanja osnovnih in sekundarnih dobrin (elektronske naprave, možnosti oddiha, nakup oblačil ...), je vse bolj opazen pojav pavperizacije. Enakovredne možnosti v pluralni družbi izginjajo in se uveljavljajo le izjemoma. Zaskrbljujoče je, da ljudje ne vedo dejanske razširjenost relativne revščine in posledično nanje močno vplivajo negativni predsodki oziroma kulturni odnos do ljudi z nizkim ekonomskim stanjem. Kljub številnim raziskavam, izpeljanih različnih definicij in teorij ter znanimi določenimi vzroki za pojav revščine, se z vsakim dnem širi in ogroža vse večje število ljudi. Menim, da bi morale delovati več organizacij, ki bi preko brezplačnih projektov posredovale informacije o posledicah in razširjenosti relativne revščine med mladimi. Predvsem neznanje o težavnosti problema lahko namreč sproži negativen pogled mladih in odraslih, ki zaradi kulturnega dojemanja revščine iz svoje družbe izključujejo siromašne. Socialna izključenost načeloma sproža frustracije, ki še dodatno otežijo soočanje s socialno stisko.

Menim, da bi bilo v prihodnje smiselno raziskati vpliv socialne izključenosti (kot posledico relativne revščine) na odnose v družini. Dobro bi bilo, da se s tematiko srečajo odrasli (starši), ki pogosto ne poznajo izvora in imajo pogosto napačne predstave o duševni stiski mladostnikov.

Relativni revščini bi morali ravno zaradi vseh negativnih posledic posvetiti več pozornosti in jo obravnavati kot kritičen pojav v moderni družbi.

4. VIRI IN LITERATURA

- (25. 2. 2015) <http://www.mojazaposlitev.si/pregled-stopenj-izobrazbe/>
- (11. 3. 2015) <http://www.aninazvezdica.si/index.php?id=dejania>
- (10. 3. 2015)
http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/stipendije/drzavne_stipendije/
- (21.2.2015)
http://bos.zrcsazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=solidarnost&hs=1 .
- (12. 3. 2015) <http://www.i-store.si/cenik/>
- (14. 3. 2015) <http://www.zenska.si/moda-lepota/modni-soping/>
- MLADINA 2010 : družbeni profil mladih v Sloveniji / [avtorji in avtorici] Miran Lavrič ... [et al.] ; [urednik Miran Lavrič]. - 1. izd. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino ; Maribor : Aristej, 2011 ([Šentvid pri Stični] : Ednas print). - 599 str. : ilustr. ; 24 cm
- Sociologija : teme in pogledi / Michael Haralambos, Martin Holborn ; [prevedli Matej Makarovič ... et al.]. - 1. izd., 3. natis. - Ljubljana : DZS, 2005 ([Nova Gorica] : Grafika Soča). - 966 str. : ilustr. ; 25 cm
- UVOD v sociologijo : učbenik za sociologijo v gimnazijskem izobraževanju / Mirjam Počkar ... [et al.] ; [ilustracije Darko Birsa]. - 1. izd., 3. natis. - Ljubljana : DZS, 2013 ([Split] : Slobodna Dalmacija). - 211 str. : ilustr. ; 27 cm
- POČKAR, Mirjam
Sociologija. Učbenik za sociologijo v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja / Mirjam Počkar, Marina Tavčar Krajnc ; [ilustracije, fotografije in tehnične risbe Darko Birsa]. - 1. izd., 3. natis. - Ljubljana : DZS, 2014 ([Ljubljana] : Littera Picta). - 243 str. : ilustr. ; 27 cm
- TÖNNIES, Ferdinand, 1855-1936
Skupnost in družba : temeljni pojmi čiste sociologije / Ferdinand Tönnies ; [prevedel Marjan Sedmak ; predgovor k slovenski izdaji Marko Kerševan]. - Slovenska izd. - Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, 1999 ([Ljubljana] : Littera picta). - 346 str. ; 23 cm. - (Knjižna zbirka Javnost / Fakulteta za družbene vede)

24. Priloga 1: Anketni vprašalnik za dijake

Anketni vprašalnik

Pozdravljen/-a!

Sem Ana Boršič, dijakinja 3. letnika.

S svojo raziskovalno nalogo želim ugotoviti, koncept relativne revščine med mladimi, natančneje med dijaki Gimnazije Celje - Center.

Lepo prosim, če odgovoriš na zastavljena vprašanja.

Anketa je popolnoma anonimna, za izpolnjevanje pa potrebuješ približno 5 minut časa.

Hvala že vnaprej!

Anketni vprašalnik

1. Okolje v katerem živiš je:

- a) Urbano (mestno) okolje.
- b) Ruralno (podeželsko) okolje.

2. Ali je prisotna sosedska pomoč v tvojem kraju?

- a) Vedno.
- b) Občasno.
- c) Nikoli.
- č) Ne vem.
- d) Drugo:

3. Ali prejemaš mesečni dohodek?

- a) Ja.
- b) Ne.

v primeru, da, prosim odgovori kaj prejemaš:

- a) Žepnino.
- b) Štipendijo.
- c) Drugo:

4. Koliko denarja nameniš mesečno za nakup oblačil?

- a) 20€
- b) do 50€
- c) 100€- 200€
- č) 300€-500€
- d) Oblačila kupim le, kadar je to resnično potrebno.
- e) Drugo:

5. Katere elektronske naprave uporabljaš?

- a) Pametni GSM telefon.
- b) GSM telefon.
- c) Računalnik.
- č) Prenosni računalnik.
- d) Tablični računalnik.
- e) Drugo:

6. Koliko denarja nameniš za nakup posamezne elektronske naprave?

- a) 100€.
- b) 200€.
- c) 300€.
- č) 500€.
- d) Do 700€.
- e) Do 900€
- f) 1000€.
- g) Več kot 1000€.
- h) Drugo:

7. Ali so tvoji starši zaposleni?

- a) Ja.
- b) Ne.
- c) Drugo:

8. Kaj od spodaj naštetega si z družino privoščite med počitnicami?

- a) Izlet.

- b) Potovanje.
- c) Ničesar.
- č) Oboje.
- d) Drugo:

9. Prosim, da napišeš še svoje mnenje o problemu revščine med mladimi:

25. Priloga 2: Anketni vprašalnik za starše

Pozdravljeni!

Sem Ana Boršič, dijakinja 3. letnika predšolske vzgoje na Gimnaziji Celje- Center. V svoji raziskovalni nalogi raziskujem vpliv pojava revščine na mlade, natančneje na dijake Gimnazije Celje- Center.

Lepo bi Vas prosila, da namenite 5 minut Vašega časa izpolnjevanju anketnega vprašalnika. Zaradi občutljivosti teme Vam zagotavljam, da je anonimnost zagotovljena.

Hvala že vnaprej!

Anketni vprašalnik

1. Katero stopnjo izobrazbe imate?

- a) Nedokončana osnovna šola.
- b) Dokončana osnovna šola.
- c) Nižje poklicno izobraževanje (2 letno)
- d) Srednje poklicno izobraževanje (3 letno)
- e) Gimnazijsko, srednje poklicno -tehniško izobraževanje, srednje tehniško oz. drugo strokovno izobraževanje
- f) Višješolski strokovni program/visokošolski strokovni program
- g) Univerzitetni program
- h) Magisterij stroke/ znanosti
- i) Doktor znanosti

2. Kolikokrat letno greste na potovanje?

- a) Enkrat letno.
- b) Dvakrat letno.
- c) Trikrat letno.
- d) Drugo.

3. Koliko denarja približno namenite za potovanje?

- a) Do 500€.
- b) Od 500€ do 900€.
- c) Do 1000€.
- d) Od 1500€ do 2000€.
- e) Od 2500€ do 3000€.
- f) Od 4000€ do 5000€.
- g) Več ko 5000€.
- h) Drugo

4. Kolikokrat letno greste na izlet?

- a) Enkrat do dvakrat letno.
- b) Trikrat do štirikrat letno.
- c) Do desetkrat letno.
- d) Ne vem.
- e) Drugo

5. Koliko denarja približno porabite za izlet?

- a) Do 50€.
- b) Do 100€.
- c) Do 300€.
- d) Do 500€.
- e) Do 700€.
- f) Do 1000€.
- g) Drugo